



Η διασύνδεση δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στο οικοσύστημα του Δήμου Αθηναίων

Γαβριήλ Αμίτσης
Παναγιώτης Ζάννης

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: **Νικόλαος Δεμερτζής**,
Καθηγητής ΕΚΠΑ - Πρόεδρος ΕΚΚΕ



ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

Η παρούσα Μελέτη εκπονήθηκε στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης «Επιχορήγηση του ΕΚΚΕ για την Ανάπτυξη και Διάχυση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στα εδαφικά όρια του Δήμου Αθηναίων» (με κωδικό ΟΠΣ 479988), με Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης την Εταιρεία Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών (ΕΑΤΑ), και χρηματοδοτήθηκε από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013».

Γαβριήλ Αμίτσης / Παναγιώτης Ζάννης, *Η διασύνδεση δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στο οικοσύστημα του Δήμου Αθηναίων*

ISBN 978-618-5208-00-4

Copyright © 2015 ΤΕΙ Αθήνας
Αγίου Σπυρίδωνα, 122 10, Αιγάλεω
Τηλ.: 210 53.85.560
Site: www.teiath.gr

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση του έργου αυτού, καθώς και η αναπαραγωγή του με οποιοδήποτε μέσο χωρίς σχετική άδεια του εκδότη

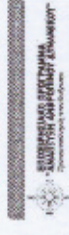


Η διασύνδεση δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης και Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στο οικοσύστημα του Δήμου Αθηναίων

Γαβριήλ Αμίτσης / Παναγιώτης Ζάννης

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Νικόλαος Δεμερτζής, Καθηγητής ΕΚΠΑ – Πρόεδρος ΕΚΚΕ



ΑΘΗΝΑ 2015

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πρόλογος.....	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	19
1. Η ταυτότητα της Μελέτης.....	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	
Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΕΤΑΙΡΙΚΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	
1. Έννοια και προσεγγίσεις της ΕΚΕ.....	31
2. Έννοια και προσεγγίσεις της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας.....	34
3. Η ανάπτυξη της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα.....	39
3.1. Οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί του Ν. 2716/1999.....	43
3.2. Οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις του Ν. 4019/2011.....	52
4. Η αμφίσημη σχέση μεταξύ Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης.....	62

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ ΤΗΣ Ε.Κ.Ε. ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΦΟΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
ΠΟΥ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ 67

1. Το προφίλ των Κοιν.Σ.Επ. που έχουν την έδρα τους στα
εδαφικά όρια του Δήμου Αθηναίων 67

2. Το πλαίσιο της έρευνας πεδίου για τις Κοιν.Σ.Επ. που έχουν
την έδρα τους στα εδαφικά όρια του Δήμου Αθηναίων 72

3. Τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου 78

3.1. Το περιβάλλον ανάπτυξης και οι συνθήκες
δραστηριοποίησης των Κοιν.Σ.Επ. 78

3.2. Η τυποποίηση των προβλημάτων των Κοιν.Σ.Επ. ανά
κατηγορία 88

3.3. Η καταγραφή των προβλημάτων των Κοιν.Σ.Επ. σε
συνάρτηση με τη χρονική περίοδο / φάση λειτουργίας τους ... 106

3.4. Η αποτύπωση αναγκών στο σύνολο των Κοιν.Σ.Επ. 109

4. Το προφίλ των Κοι.Σ.Π.Ε. που έχουν την έδρα τους στα
εδαφικά όρια του Δήμου Αθηναίων 117

5. Το πλαίσιο και τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου των
Κοι.Σ.Π.Ε. 119

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΛΕΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΔΡΑΣΕΩΝ Ε.Κ.Ε.
ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΠΟΥ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΑ ΟΡΙΑ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΥ ΑΘΗΝΑΙΩΝ 121

1. Η αξιοποίηση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από
τις Κοιν.Σ.Επ. 121

1.1. Προτάσεις αξιοποίησης δράσεων Ε.Κ.Ε. από τις
Κοιν.Σ.Επ. 123

1.2. Συνθετική ανάλυση ανά κατηγορία Κοιν.Σ.Επ. 127

2. Η αξιοποίηση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από
τους Κοι.Σ.Π.Ε. 131

3. Συνθετικά συμπεράσματα και εισηγήσεις. 132

4. Η συμβολή του Δήμου Αθηναίων στη διασύνδεση δράσεων
Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας και Εταιρικής Κοινωνικής
Ευθύνης 136

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 141

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1. Το Ερωτηματολόγιο της Έρευνας Πεδίου. 147

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2. Κατάλογος Κοιν.Σ.Επ. που έχουν την έδρα τους
στον Δήμο Αθηναίων 155

Υποέργο: «Δράσεις Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος ΤΕΙ Αθήνας»

Πράξη: «Επιχορήγηση του ΕΚΚΕ για την Ανάπτυξη και Διάχυση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης στα εδαφικά όρια του Δήμου Αθηναίων»

ΕΝΕΡΓΕΙΑ 1: ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ

Π1.2: Μελέτη με αντικείμενο:

«Τεχνικές αξιοποίησης της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων»

του Παναγιώτη Ζάννη

Μάιος 2015

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι η διερεύνηση του πλαισίου αξιοποίησης των δράσεων της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (Ε.Κ.Ε.) από τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις (Κ.Ε.) που δραστηριοποιούνται εντός των εδαφικών ορίων του Δήμου Αθηναίων. Στους κύριους σκοπούς συμπεριλαμβάνεται η διερεύνηση των αναγκών των Κοινωνικών Επιχειρήσεων, με απώτερο στόχο την αναζήτηση τρόπων και μηχανισμών συνεργασίας τους με συμβατικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Κοινωνικές Επιχειρήσεις και Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: Ο προσδιορισμός και το περιεχόμενο της σχέσης τους	4
1.2. Η δραστηριοποίηση των κοινωνικών επιχειρήσεων	7
1.3. Το πλαίσιο της εμπειρικής έρευνας για τις Κοιν.Σ.Επ. που έχουν την έδρα τους στα εδαφικά όρια του Δήμου Αθηναίων	9
2. Το ευρύτερο περιβάλλον και οι συνθήκες δραστηριοποίησης των Κοιν.Σ.Επ.	15
3. Διερεύνηση ανά κατηγορία Κοιν.Σ.Επ.	24
4. Διερεύνηση των προβλημάτων των Κοιν.Σ.Επ. σε συνάρτηση με τη χρονική περίοδο/ φάση λειτουργίας τους	37
5. Καταγραφή των αναγκών των Κοιν.Σ.Επ.	40
6. Αξιοποίηση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κοιν.Σ.Επ	45
Κεντρικά πορίσματα και προτεινόμενοι προσανατολισμοί	53

1. Κοινωνικές Επιχειρήσεις και Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη: Ο προσδιορισμός και το περιεχόμενο της σχέσης τους

1.1. Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις (Κ.Ε.) και η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (Ε.Κ.Ε.) είναι δύο όροι που ουσιαστικά αποτελούν νεολογισμούς οι οποίοι έχουν εισέλθει δυναμικά στο λεξιλόγιό μας τα τελευταία είκοσι χρόνια. Κοινό χαρακτηριστικό τους είναι η προσθήκη του προσδιορισμού «κοινωνικός» στις παλαιότερα σαφώς οριοθετημένες έννοιες της *επιχείρησης* (enterprise) και της *εταιρείας* (corporation).

Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις (social enterprises) είναι ιδιωτικές πρωτοβουλίες που συνδυάζουν τον κοινωνικό με τον οικονομικό χαρακτήρα με αντίστοιχα μεικτούς σκοπούς. Πρόκειται για υβριδικές οργανώσεις που διακρίνονται από τον τρόπο διοίκησης και από τις πηγές εσόδων, δίδοντας έμφαση στην καινοτομία και στον τρόπο ανάπτυξης της επιχειρηματικότητας, έχοντας ευρύτερους στόχους από τη μεγιστοποίηση του κέρδους ή καλύτερα βασική τους επιδίωξη είναι να εξισορροπούν τα σύγχρονα ηθικά αιτήματα με τα κίνητρα για κέρδος. Παρ' ότι εντάσσονται στις οργανώσεις που συνιστούν το πεδίο που αποκαλείται Κοινωνική Οικονομία, στην ουσία αναφερόμαστε στην επιχειρηματική εξέλιξη ορισμένων από αυτές.¹

Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (Corporate Social Responsibility) ορίζεται ως η λογική των συμβατικών κερδοσκοπικών επιχειρήσεων που ενσωματώνουν κοινωνικές και περιβαλλοντικές ανησυχίες στις δραστηριότητες και επαφές τους με άλλα ενδιαφερόμενα μέρη. Συνδέεται στενά με την έννοια της «τριπλής προσέγγισης

¹ Bucchiega, A., Borzaga, C., (2001), "Social Enterprises Incentive Structures. An Economic Analysis", in: C. Borzaga, and J. Defourny (eds), *The Emergence of Social Enterprise*, London and New York: Routledge, p.p. 273-295, Τσομπάνογλου, Γ., (2008), «Κοινωνική Πολιτική και Κοινωνική Οικονομία: Κ.Ε. σαν νέες μορφές οργάνωσης σε συνθήκες Παγκοσμιοποίησης», στο: Γ. Τσομπάνογλου (επιμ.) *Η Ανάδυση της Κοινωνικής Οικονομίας. Ο Δρόμος της Βιώσιμης Απασχόλησης σε μία Ευρώπη Ενεργών Πολιτών*, Αθήνα: Παπαζήσης, σ.σ. 275-299, Vidal, I., (2008), "The Role of Social Enterprise in Europe: A Core Element or a Distraction in the Provision of Public Services?", in: S. Osborne (ed.) *The Third Sector in Europe. Prospects and Challenges*, Abingdon: Routledge, p.p. 309-326, Brooks, A., (2010), *Κοινωνική Επιχειρηματικότητα*, Αθήνα: Ελλην, Ninacs, W., (2002), *A Review of the Theory and Practice of Social Economy*, SRDC Working Papers Series, 02-02.

(triple bottom line approach), σύμφωνα με την οποία για να είναι μια εταιρεία βιώσιμη και αποτελεσματική πρέπει:

- να είναι οικονομικά ασφαλής,
- να ελαχιστοποιεί τις αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις,
- και να ενεργεί λαμβάνοντας σοβαρά υπόψη την κοινωνία και τις προσδοκίες της.

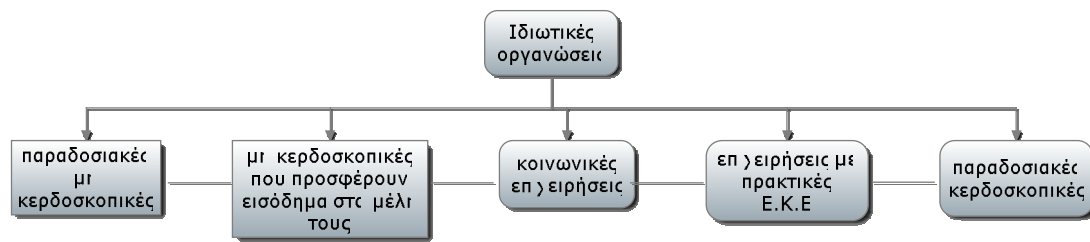
Η Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη βασίζεται στις ανωτέρω τρεις διαστάσεις, οι οποίες είναι αλληλένδετες με την επιχειρηματική δραστηριότητα. Στο επίκεντρο τίθεται η σταδιακή μετατόπιση του κέντρου βάρους του επιχειρησιακού ενδιαφέροντος από τους μετόχους στο ευρύ φάσμα των άμεσα ενδιαφερόμενων μερών (stakeholders) και στην πολυδιάστατη υποστήριξη της αειφόρου ανάπτυξης, παρά στην μονομερή επιδίωξη του οικονομικού οφέλους. Ευρύτερα, πρόκειται για μια προσέγγιση διαχείρισης που προωθεί την ανταγωνιστικότητα με την κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική προστασία. Οι δραστηριότητες και η συμπεριφορά των εταιρειών, με βάση κοινωνικά και περιβαλλοντικά κριτήρια, ενδιαφέρουν όλο και περισσότερο το κοινωνικό σύνολο, το οποίο αναμένει από τις επιχειρήσεις, μέσα στο ευρύ πλαίσιο της κερδοφορίας, να λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες της κοινωνίας μέσα στην οποία δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά.

Σε διεθνές επίπεδο η διασύνδεση των πρακτικών των συμβατικών επιχειρήσεων στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε. με τις Κοινωνικές Επιχειρήσεις (Κ.Ε.) είναι ακόμα αχαρτογράφητες για τους εξής λόγους:

- Διαφέρουν από χώρα σε χώρα, ανάλογα με το θεσμικό πλαίσιο και τις αντίστοιχες εμπειρίες.
- Υφίστανται ποικίλες και συχνά διαφορετικές αντιλήψεις για το ποιες θεωρούνται νομικά Κοινωνικές Επιχειρήσεις «Κ.Ε.», όπως και με ποιους τρόπους αποδεικνύεται ο κοινωνικός χαρακτήρας τους. Και οι δύο αυτές πτυχές είναι καθοριστικές για τη διαμόρφωση των στάσεων των συμβατικών επιχειρήσεων προς αυτές.

Αρχικά χρειάζεται να επισημάνουμε ότι οι Κ.Ε. με τις συμβατικές που έχουν προσανατολισμούς Ε.Κ.Ε. γειτνιάζουν κατά κάποιον τρόπο σε μια κλίμακα στην οποία απεικονίζονται όλες οι ιδιωτικές οργανώσεις, από αυτές με τον καθαρά κοινωνικό σκοπό έως αυτές με τον αμιγώς οικονομικό σκοπό (βλ. σχήμα 1).

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων



Σχήμα 1: Η συγγενική σχέση Κ.Ε. με τις συμβατικές με πρακτικές Ε.Κ.Ε.²

Ιδιαίτερα για την παρούσα μελέτη, το κύριο γνώρισμα που επισημαίνεται είναι ότι και οι δύο αναφερόμενες οργανωσιακές μορφές προσανατολίζονται πρωτίστως στην αγορά για την απόκτηση οικονομικών πόρων μέσω πώλησης προϊόντων και υπηρεσιών.

Ένα δεύτερο γνώρισμα είναι ότι σε επίπεδο δραστηριοποίησης, ο κοινωνικός χαρακτήρας των Κοινωνικών Επιχειρήσεων οφείλει να αποδεικνύεται:

- είτε με την επιδίωξη κοινωνικών σκοπών που περιγράφονται με όρους κοινωνικής ωφέλειας, κοινωνικής ανάπτυξης, συλλογικού και αμοιβαίου οφέλους, καταπολέμησης του κοινωνικού αποκλεισμού κ.ά.
- είτε με τη μορφή οικονομικής ένταξης ευάλωτων ή ευπαθών κοινωνικών ομάδων μέσω κάποιας παραγωγικής δραστηριότητας.

Για τις συμβατικές επιχειρήσεις η Ε.Κ.Ε. συνιστά μια βολонταριστική πρακτική και αποδεικνύεται με ποικίλους τρόπους. Εκτός από την προσπάθεια μείωσης των αρνητικών επιπτώσεων από τη λειτουργία τους, η ενεργητική συμβολή τους προς την κοινωνία λαμβάνει τις εξής δύο μορφές:

- Με την απευθείας κινητοποίηση ιδίων ανθρωπίνων και υλικών πόρων για την επίτευξη κάποιων κοινωνικών στόχων.
- Και συνηθέστερα, με δωρεές και επιχορηγήσεις, μέσω της υποστήριξης του έργου των Μ.Κ.Ο. και των εθελοντικών οργανώσεων, οι σκοποί και στόχοι των οποίων είναι κυρίως ή αποκλειστικά κοινωνικοί.

² Alter, K., (2007), Hybrid Spectrum, <http://www.virtueventures.com/setypology/index.php?id=hybridspectrum&lm=0> accessed October 5, 2007, V. V. LLC., ed., Washington, DC.

Στις Κ.Ε., όπως προαναφέρθηκε, οι σκοποί είναι μεικτοί, και σε αρκετές περιπτώσεις η οικονομική ωφέλεια υπερτερεί της κοινωνικής, συνακόλουθα και οι στρατηγικές σκοποθεσίες της Ε.Κ.Ε. διαφοροποιούνται. Η ερώτηση-κλειδί είναι: «**Σε ποιο βαθμό οι συμβατικές επιχειρήσεις μπορούν να τεκμηριώσουν όπως και να αξιοποιήσουν τα οφέλη από τη στήριξή τους σε Κ.Ε.;**». Παγκοσμίως, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση ειδικότερα, οι Κ.Ε. δεν είναι επαρκώς διακριτές και προσδιορισμένες.³

Οι μελέτες και τα εμπειρικά ευρήματα συνήθως επικεντρώνονται στις σχέσεις εταιρειών και Μ.Κ.Ο.,⁴ οι οποίες διαφέρουν σημαντικά από τις Κ.Ε.⁵ Ενώ στις πρώτες δίδεται έμφαση αποκλειστικά ή πρωτίστως στον κοινωνικό αντίκτυπο που στο παρελθόν αποτελούσε τμήμα της αποκαλούμενης «εταιρικής φιλανθρωπίας» (corporate philanthropy), οι περιπτώσεις των Κ.Ε. εντάσσονται κυρίως στο τμήμα της αποκαλούμενης «επιχειρηματικής φιλανθρωπίας» (venture philanthropy). Στην τελευταία, μεγάλη σημασία έχουν οι παράμετροι της *αποδοτικότητας*, της *βιωσιμότητας*, και γενικότερα η εφαρμογή *τεχνικών μάνατζμεντ* που συνδέονται κυρίως με την επιχειρηματική επιτυχία.

1.2. Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις στην Ελλάδα

Στην Ελλάδα οι Κ.Ε. απέκτησαν νομική οντότητα με τον Ν. 4019/2011 και κατατάχθηκαν στις εξής τρεις κατηγορίες:

- Οι Κοιν.Σ.Επ. **κοινωνικής φροντίδας** αποσκοπούν πρωτίστως στην εργασιακή ένταξη επαγγελματιών από ολόκληρο το φάσμα των κοινωνικών υπηρεσιών. Οι ομάδες-στόχοι των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι πρωτίστως οι ευπαθείς κοινωνικές ομάδες του πληθυσμού. Ενδεικτικά

³ Βλ. “A map of social enterprises and their ecosystems in Europe” ,<http://ec.europa.eu/social/key> Documents. October 2014.

⁴ Βλ. ενδεικτικά: Brown, E., Slivinski, A. (2006), “Non-profit Organizations and the Market”, in: W. Powel and R. Steinberg (eds), *The Nonprofit Sector: A Research Handbook. Second Edition*, New Haven and London: Yale University Press, p.p. 140-158 , Gainer, B. (2011), “Corporate Social Responsibility”, in: R. Taylor, (ed.), *Third Sector Research*, New York: Springer, p.p. 187-200. Helming, B., Thaler, J. (2011), “Nonprofit Marketing”, in: R. Taylor, (ed.), *Third Sector Research*, New York: Springer, p.p. 151-170, Lichtenstein, D.R., et al (2004), “The Effect of Corporate Social Responsibility on Customer Donations to Corporate Supported Nonprofits”, *Journal of Marketing*, 68, 4, p.p. 16-32.

⁵ Βλ. Ζάννης, Π., (2013), Ο Τρίτος Τομέας. Μία Γενική Θεωρία, Αθήνα: Παπαζήσης.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

πεδία ανάπτυξης είναι: κοινωνικές υπηρεσίες κατ' οίκον, υπηρεσίες συνοδείας για ηλικιωμένους και για ΑμεΑ, παιδικοί σταθμοί, υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης κ.ά.

- Στις Κοιν.Σ.Επ. **παραγωγικού και συλλογικού σκοπού** τόσο οι συμμετέχοντες όσο και οι ομάδες-στόχοι είναι δυνητικά οποιοσδήποτε πολίτης. Αναπτύσσονται σε ένα τεράστιο φάσμα δραστηριοτήτων και αποσκοπούν στην κάλυψη αναγκών και στην ικανοποίηση της ζήτησης σε ιδιωτικά, συλλογικά ή και δημόσια αγαθά. Στόχος τους είναι επομένως ο εντοπισμός και η κάλυψη ποικίλων αναγκών σε πεδία που το κράτος και ο παραδοσιακός κερδοσκοπικός τομέας «είτε δεν δραστηριοποιούνται ικανοποιητικά ή αρκετά συχνά είτε δεν δραστηριοποιούνται καθόλου».
- Οι Κοιν.Σ.Επ. **κοινωνικής ένταξης** αποσκοπούν στην ενσωμάτωση ευπαθών ομάδων μέσω της απασχόλησης. Όπως και στην προηγούμενη κατηγορία, οι δραστηριότητες δύνανται να αναπτυχθούν σε οποιοδήποτε πεδίο επιχειρηματικότητας.

Στο αρχείο του Μητρώου των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας, που διατηρεί το αρμόδιο τμήμα του Υπουργείου Εργασίας, Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, από τις συνολικά 744 αρχικά ενταγμένες Κοιν.Σ.Επ. σε ολόκληρη την επικράτεια έχουν ήδη διαγραφεί οι 179. Από τις υπόλοιπες 564 μόνον οι 397 έχουν λάβει οριστική βεβαίωση.⁶

Γενικότερα:

- Δεν είναι γνωστό πόσες από τις τελευταίες δραστηριοποιούνται κανονικά.
- Δεν υπάρχουν διαθέσιμα λεπτομερή δεδομένα κατά πόσο συνιστούν εντελώς νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες ή εάν τα μέλη τους δραστηριοποιούνταν σε προηγούμενες συμβατικές επιχειρήσεις με σχετική δραστηριότητα και είτε επέλεξαν να δημιουργήσουν μια Κοιν.Σ.Επ. που λειτουργεί συμπληρωματικά σε υπάρχουσα επιχείρηση είτε την αντικατέστησαν πλήρως με τη νέα νομική μορφή.

Σε κάθε περίπτωση η καθυστέρηση πρωτίστως της οικονομικής υποστήριξης και δευτερευόντως της δραστηριοποίησης του Κεντρικού Μηχανισμού Υποστήριξης

⁶ Από τα στοιχεία του σχετικού Μητρώου στις 5/2/2015.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

και των περιφερειακών δομών, είχαν γενικότερο αρνητικό αντίκτυπο και αρκετές Κοιν.Σ.Επ. είτε παραμένουν σε ένα πρωταρχικό στάδιο είτε έχουν αναστείλει οριστικά την ίδρυσή τους.

Στα ανωτέρω θα πρέπει να συμπεριλάβουμε ότι αρκετοί αστικοί συνεταιρισμοί, όπως και αρκετές μη κερδοσκοπικές εταιρείες που λειτουργούν στην πράξη με όρους κοινωνικής επιχειρηματικότητας, αντιμετώπισαν το δίλημμα ένταξής τους στο νέο θεσμικό πλαίσιο. Είναι πολύ πιθανόν, εφόσον τεθούν σε αποτελεσματική λειτουργία οι ποικίλοι μηχανισμοί υποστήριξης από την πολιτεία, να δραστηριοποιηθούν ως Κοιν.Σ.Επ.

Λαμβάνοντας υπόψη το διεθνές περιβάλλον, ως προς την ιδιοσυστασία και τον τρόπο που εκλαμβάνονται οι Κ.Ε., όπως και το θεσμικό πλαίσιο και τα προβλήματα που εντοπίζονται στην Ελλάδα, στο εξής θα επικεντρωθούμε στις Κοιν.Σ.Επ. που έχουν την έδρα τους στον Δήμο Αθηναίων.

1.3. Το πλαίσιο της εμπειρικής έρευνας για τις Κοιν.Σ.Επ. που έχουν την έδρα τους στα εδαφικά όρια του Δήμου Αθηναίων

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Μητρώου των Φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας, ο συνολικός αριθμός των Κοιν.Σ.Επ. που έχουν εγγραφεί και έχουν την έδρα τους εντός των ορίων του Δήμου Αθηναίων είναι 111. Από αυτές έχουν διαγραφεί οι 27. Από τις υπόλοιπες 84, οριστική βεβαίωση εγγραφής έχουν λάβει οι 51.⁷ Στον σχεδιασμό της παρούσας έρευνας συμπεριλήφθηκαν αρχικά και οι 84 εγγεγραμμένες Κοιν.Σ.Επ., ακόμα και αν ορισμένες δεν έχουν λάβει οριστικές βεβαιώσεις.

Σύμφωνα με το αρχείο του Μητρώου, οι καταχωρημένες Κοιν.Σ.Επ. δεν επιμερίζονται αυστηρά βάσει των τριών υποκατηγοριών του Ν. 4019/2011, αλλά περιγράφεται συνοπτικά το είδος δραστηριότητας σύμφωνα με τους δηλωμένους σκοπούς τους. Από την περιγραφή προκύπτει ότι οι 9 από αυτές μάλλον εντάσσονται στην κατηγορία «κοινωνική φροντίδα» και οι υπόλοιπες 75 χωρίς κάποια διάκριση στις δύο κατηγορίες της «κοινωνικής ένταξης» και του «συλλογικού και παραγωγικού σκοπού». Με βάση τη γενική περιγραφή της δραστηριότητάς τους προχωρήσαμε σε

⁷ Από τα στοιχεία του σχετικού Μητρώου στις 5/2/2015.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

μια αντιστοίχιση με τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας της αναθεωρημένης ταξινόμησης NACE Rev. 2.

Κλάδος οικονομικής δραστηριότητας κατά NACE Rev. 2	Σύνολο	Ποσοστό %
NACE 56	10	12,05
NACE 88	9	10,84
NACE 85	6	7,23
NACE 90	5	6,02
NACE 70	4	4,82
NACE 47	4	4,82
NACE 58	4	4,82
NACE 59	4	4,82
NACE 33	2	2,41
NACE 81	2	2,41
NACE 86	2	2,41
NACE 91	1	1,20
NACE 1	1	1,20
NACE 43	1	1,20
NACE 62	1	1,20
Χωρίς αντιστοίχιση ή πολλαπλές δραστηριότητες	27	32,53

Ένα μεγάλο ποσοστό 32,53%, σύμφωνα με τους δηλωμένους σκοπούς τους, συμπεριλαμβάνουν πολλαπλές δραστηριότητες που κατατάσσονται σε ποικίλους κλάδους. Αυτό είναι μάλλον αναμενόμενο, καθώς αρκετές Κ.Ε. παραγωγικού και συλλογικού σκοπού αποσκοπούν:

- είτε να καλύψουν πολυδιάστατες ανάγκες της ζήτησης, σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο, επομένως δεν περιορίζονται σε συγκεκριμένους κλάδους δραστηριότητας
- είτε έχουν δημιουργηθεί ανάλογα με τις ποικίλες δεξιότητες και ικανότητες που διαθέτουν τα μέλη τους για τις οποίες αναπτύσσει δραστηριότητα η Κοιν.Σ.Επ.

Στην ίδια κατηγορία έχουμε συμπεριλάβει και όσες περιγραφές δεν είναι σαφώς προσδιορισμένες, ώστε να προκύψει κάποια αντιστοίχιση με κάποιον κλάδο οικονομικής δραστηριότητας.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Από τις υπόλοιπες, ένα 10,84% είναι μάλλον Κοιν.Σ.Επ. κοινωνικής φροντίδας (κατατάσσονται κατά NACE Rev. 2 ως «δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος»). Περιγραφικά προκύπτει ότι σχεδόν όλες εντάσσονται στην πρωτοβάθμια κοινωνική φροντίδα (σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Ν. 2646/98). Για τις υπόλοιπες 47, ήταν δυνατή η αντιστοίχιση σύμφωνα με τους επίσημους κλάδους δραστηριότητας.

Κλάδος δραστηριότητας	Σύνολο	Ποσοστό %
Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης	10	12,05
Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος	9	10,84
Εκπαίδευση	6	7,23
Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση	5	6,02
Εκδοτικές δραστηριότητες	4	4,82
Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσυκλετών	4	4,82
Παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών, βίντεο και τηλεοπτικών προγραμμάτων, ηχογραφήσεις και μουσικές εκδόσεις	4	4,82
Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων, δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης	4	4,82
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας	2	2,41
Επισκευή και εγκατάσταση μηχανημάτων και εξοπλισμού	2	2,41
Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους	2	2,41
Δραστηριότητες βιβλιοθηκών, αρχειοφυλακείων, μουσείων και λοιπές πολιτιστικές δραστηριότητες	1	1,20
Δραστηριότητες προγραμματισμού ηλεκτρονικών υπολογιστών, παροχής συμβουλών και συναφείς δραστηριότητες	1	1,20
Φυτική και ζωική παραγωγή	1	1,20
Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες	1	1,20
Μη σαφώς προσδιορισμένη ή πολλαπλή δραστηριότητα	28	32,53

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Είναι εμφανές ότι η συντριπτική πλειονότητα έχει επιλέξει να δραστηριοποιηθεί στον τριτογενή τομέα, ενώ μόλις μία ή δύο Κοιν.Σ.Επ. μπορούν να ενταχθούν στον δευτερογενή τομέα, σύμφωνα με τους δηλωμένους σκοπούς τους. Ένα πρώτο συμπέρασμα είναι ότι οι περισσότερες επιλέγουν να δραστηριοποιηθούν σε παραδοσιακά πεδία που αναπτύσσονται και οι συμβατικές, κυρίως μικρομεσαίου τύπου, επιχειρήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο, πρωταρχικός σκοπός της έρευνας ήταν να εξακριβωθεί κατά πόσο οι εγγεγραμμένες Κοιν.Σ.Επ. υφίστανται πραγματικά και λειτουργούν κατά την παρούσα περίοδο. Η διερεύνηση πραγματοποιήθηκε μέσω πολλαπλών μεθόδων: τηλεφωνικές επικοινωνίες, αποστολή e-mail (από τη λίστα του Μητρώου), web crawling, προβολή ή παρουσία σε ιστοσελίδες, στο Facebook και σε άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα ευρήματα ήταν ποικίλα:

- Ορισμένες ήδη λειτουργούν, αλλά δεν έχουν λάβει ακόμα οριστική βεβαίωση εγγραφής.
- Για αρκετές άλλες δεν βρέθηκαν οποιαδήποτε ίχνη ύπαρξης και λειτουργίας.
- Και σε άλλες περιπτώσεις δεν έχουν προχωρήσει σε οποιαδήποτε περαιτέρω ενέργεια πέραν της εγγραφής τους και δεν είναι σαφές αν έχουν εγκαταλείψει την ιδέα, βρίσκονται σε αδράνεια ή έχουν προχωρήσει σε διακοπή.

Ως αποτέλεσμα αυτής της πρώτης διερεύνησης ήταν ο αρχικός σχεδιασμός για προσωπική συνέντευξη με ερωτηματολόγιο τελικά να μην προκριθεί. Τα αποτελέσματα θα παρουσίαζαν μάλλον μια παραπλανητική εικόνα σε σχέση με την πραγματικότητα. Αρκετοί εκπρόσωποι θα δίσταζαν να απαντήσουν επώνυμα σε ερωτήσεις, καθώς πιθανόν να εκλάμβαναν την όλη διαδικασία ως μια μορφή «ελέγχου» ή αξιολόγησης της λειτουργίας των Κοιν.Σ.Επ. και οι απαντήσεις τους ως κριτήρια αποκλεισμού τους από μελλοντικές δράσεις υποστήριξης. Επιλέχθηκε επομένως να προσκληθούν να συμπληρώσουν ένα *ανώνυμο ερωτηματολόγιο*.

Μέσω της αποστολής e-mail και, σε όποιες περιπτώσεις εντοπίστηκαν στοιχεία επικοινωνίας, μέσω τηλεφώνου, ενημερώθηκαν για την έρευνα και την αναγκαιότητά της, και κλήθηκαν μέσω ενός διαδικτυακού τόπου να συμπληρώσουν ανώνυμα ένα δομημένο ερωτηματολόγιο με ανοιχτές και κλειστές ερωτήσεις,

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

πολλαπλών απαντήσεων, όπως και ερωτήσεις διαστήματος. Η περίοδος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων ήταν από τις 25 Απριλίου έως τις 15 Μαΐου 2015.

Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε είτε από τον υπεύθυνο επικοινωνίας (το όνομα του οποίου αναγράφεται στη λίστα του Μητρώου), είτε από κάποιο εξουσιοδοτημένο γι' αυτό μέλος της Κοιν.Σ.Επ. Ενώ σε κάποιες περιπτώσεις αναφέρθηκε ότι ήταν αποτέλεσμα πιο συλλογικών διαδικασιών. Συνολικά από τα 24 ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν, σε συνδυασμό με τις προηγούμενες μεθόδους που εφαρμόστηκαν, εκτιμάται ότι η ανταπόκριση από τις υπαρκτές ή ενεργές οργανώσεις ήταν υψηλή. Με την ολοκλήρωση της έρευνας, σε ένα τυχαίο δείγμα Κοιν.Σ.Επ. ακολούθησε προσωπική συνέντευξη.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ερωτηματολογίου οι Κοιν.Σ.Επ. κατατάσσονται στις τρεις κατηγορίες με τα παρακάτω ποσοστά:

Σε ποια κατηγορία εντάσσεται η Κοιν.Σ.Επ. σας;	Πλήθος	Ποσοστό
Κοινωνικής φροντίδας	3	12,5
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	17	70,8
Κοινωνικής ένταξης	4	16,7
Σύνολο	24	100,0

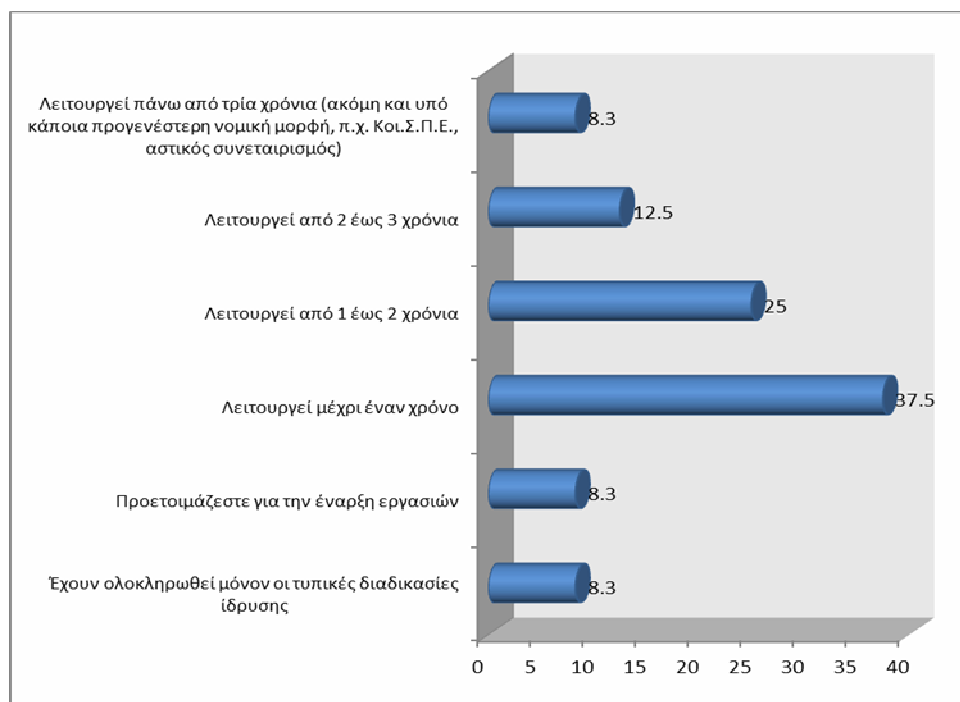


Σημαντική παράμετρος για την ανάλυσή μας είναι το χρονικό διάστημα που αυτές ιδρύθηκαν και δραστηριοποιούνται. Παρουσιάζονται παρακάτω έξι πιθανές

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

περιπτώσεις σε μια κλίμακα που κυμαίνεται από το «έχουν ολοκληρωθεί μόνον οι τυπικές διαδικασίες ίδρυσης» έως «λειτουργεί πάνω από τρία χρόνια».

Σε ποια φάση βρίσκεται σήμερα η Κοιν.Σ.Επ. σας;	Πλήθος	Ποσοστό
Έχουν ολοκληρωθεί μόνον οι τυπικές διαδικασίες ίδρυσης	2	8,3
Προετοιμάζεστε για την έναρξη εργασιών	2	8,3
Λειτουργεί μέχρι έναν χρόνο	9	37,5
Λειτουργεί από 1 έως 2 χρόνια	6	25,0
Λειτουργεί από 2 έως 3 χρόνια	3	12,5
Λειτουργεί πάνω από τρία χρόνια (ακόμη και υπό κάποια προγενέστερη νομική μορφή, π.χ. Κοι.Σ.Π.Ε., αστικός συνεταιρισμός)	2	8,3
Σύνολο	24	100,0

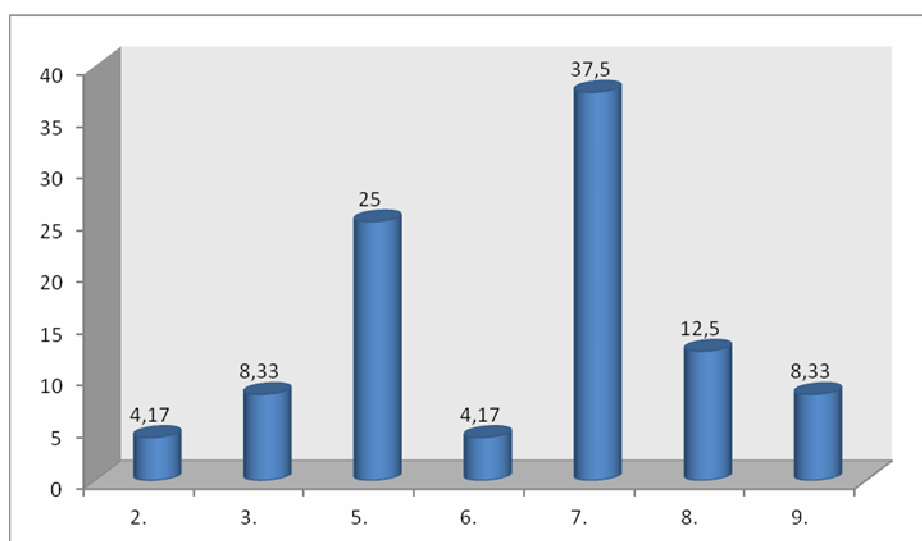


Από τις απαντήσεις προκύπτει ότι το 62,5% αυτών ήδη δραστηριοποιείται μέχρι δύο το πολύ χρόνια, δηλαδή είναι startups.

2. Το ευρύτερο περιβάλλον και οι συνθήκες δραστηριοποίησης των Κοιν.Σ.Επ.

2.1. Η πρώτη ερώτηση αποσκοπεί να αποτυπώσει μια πρώτη γενική εικόνα για τον βαθμό δυσκολίας που έχει η δημιουργία ή λειτουργία μιας Κοιν.Σ.Επ. κατά την παρούσα περίοδο: «**Μιλώντας γενικά, πώς θα κρίνατε το εγχείρημά σας μέχρι σήμερα;**». Παρουσιάστηκε στους ερωτώμενους μια κλίμακα Likert με διάστημα από το 1 έως το 9. Το 1 αντιστοιχεί στην απάντηση «πολύ εύκολο» και κλιμακώνεται με την απάντηση 9 «πολύ δύσκολο». Η ερώτηση έχει να κάνει με υποκειμενικές αποτιμήσεις, που όμως είναι ενδεικτικές για να πάρουμε μια γενική εικόνα της παρουσίας των Κοιν.Σ.Επ. στη χώρα μας.

Μιλώντας γενικά, πώς θα κρίνατε το εγχείρημά σας μέχρι σήμερα; (κλίμακα από το 1 έως το 9)	Ποσοστό
Πολύ εύκολο 1	0
2	4,2
3	8,3
5	25,0
6	4,2
7	37,5
8	12,5
Πολύ δύσκολο 9	8,3
Σύνολο	100,0



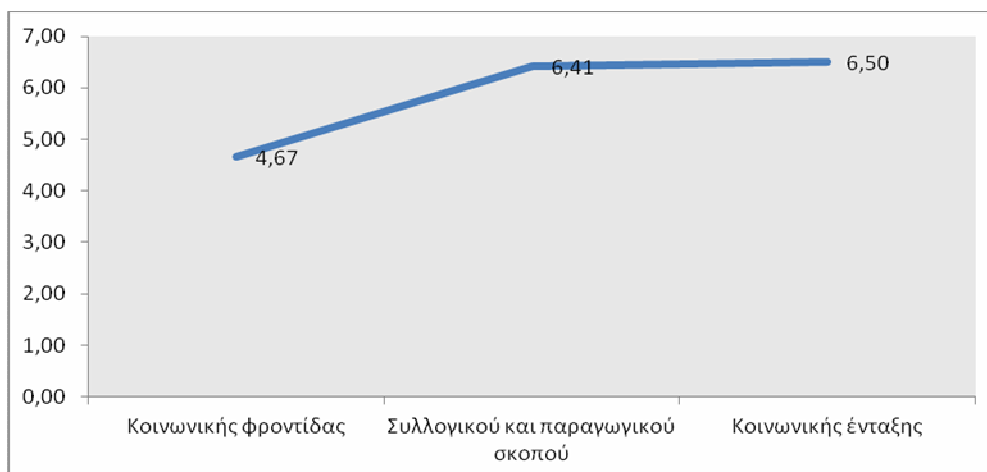
Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Οι περισσότερες απαντήσεις κυμαίνονται από το «ούτε εύκολο ούτε δύσκολο» (μία στις τέσσερις) έως το ότι αντιμετώπισαν περισσότερες δυσκολίες από τις αναμενόμενες. Αυτή η γενική εικόνα συνιστά μια ολιστική εκτίμηση και συμπεριλαμβάνει ένα πλήθος από τυχόν επιμέρους δυσκολίες που αντιμετώπισαν. Ο μέσος όρος δυσκολίας ανήλθε στο 6,21 με μέγιστο το 9.

	N	Ελάχιστο	Μέγιστο	Μέσος
Μιλώντας γενικά, πώς θα κρίνατε το εγχείρημά σας έως σήμερα; (κλίμακα από το 1 έως το 9)	24	2	9	6,21
N (listwise)	24			

Να σημειώσουμε βέβαια ότι αυτή η εικόνα αναφέρεται σε όσες απάντησαν το ερωτηματολόγιο, και όχι αυτές που εγκατέλειψαν το εγχείρημα. Για αρκετές από εκείνες μπορούμε να εικάσουμε, με σχετική βεβαιότητα, ότι αντιμετώπισαν μεγάλες ή και καταλυτικές δυσκολίες, με σημαντικότερη τη μη ύπαρξη της προσδοκώμενης αρχικής οικονομικής ενίσχυσης.

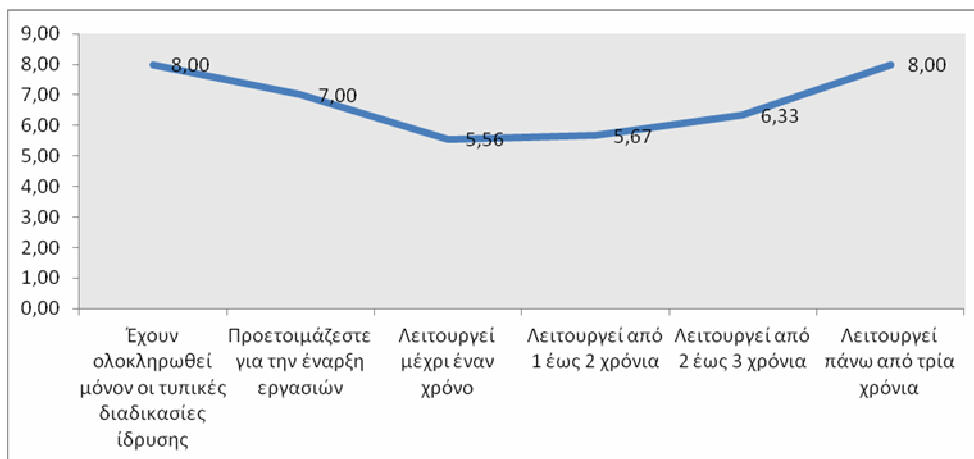
Αν και δεν είναι στατιστικά αντιπροσωπευτικό, λόγω του μικρού δείγματος, ενδιαφέρον παρουσιάζει το εύρημα ότι στις Κοιν.Σ.Επ. κοινωνικής φροντίδας καταγράφεται ο μικρότερος βαθμός δυσκολιών συγκριτικά με τις άλλες κατηγορίες (μέσος όρος 4,67 σε σχέση με το συνολικό 6,21).



Ενδιαφέρον επίσης παρουσιάζει και το επόμενο γράφημα. Οι Κοιν.Σ.Επ. που βρίσκονται σε στάδιο προετοιμασίας αποτιμούν ως πιο δύσκολο το εγχείρημά τους σε

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

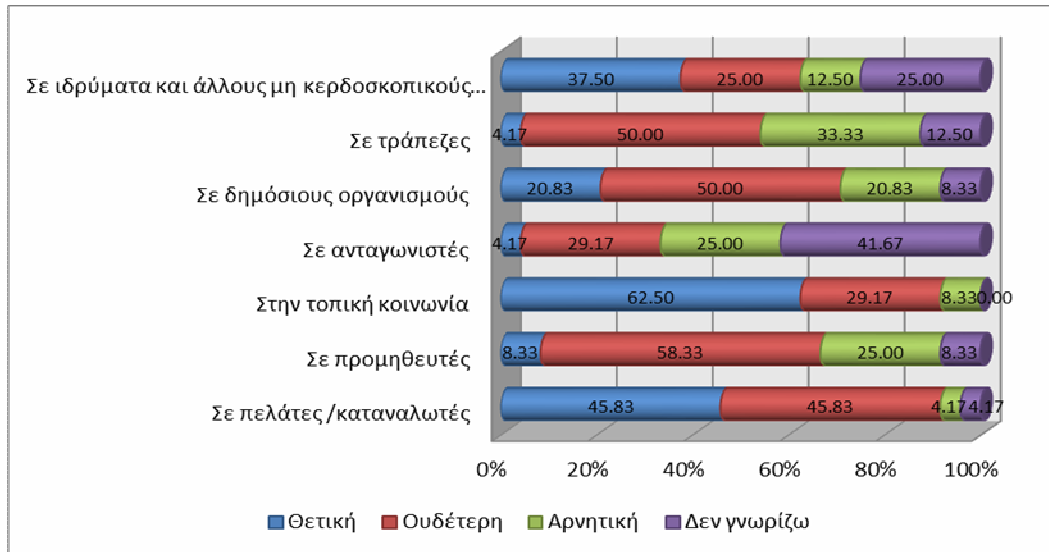
σχέση με αυτές που λειτουργούν ήδη, έως και δύο χρόνια. Είναι εντυπωσιακό ότι και πάλι κλιμακώνεται η αποτίμηση του βαθμού δυσκολίας από όσες λειτουργούν περισσότερα χρόνια.



2.2. Στην επόμενη δέσμη ερωτήσεων διερευνούμε μια καθοριστική διάσταση των Κοιν.Σ.Επ. ως νέες νομικές οντότητες. Στην ερώτηση: **«Το ότι είσαστε Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (και όχι κάποια άλλη νομική μορφή) τι αντίκτυπο ή επίδραση πιστεύετε ότι έχει γενικά;»**, στην ουσία αξιολογούμε ποιος είναι ο επικοινωνιακός αντίκτυπος της κοινωνικής επιχειρηματικότητας με τη μορφή των Κοιν.Σ.Επ. σε διαφορετικές κατηγορίες ενδιαφερόμενων μερών.

Το ότι είσαστε Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (και όχι κάποια άλλη νομική μορφή) τι αντίκτυπο ή επίδραση πιστεύετε ότι έχει γενικά;	Σε πελάτες/καταναλωτές	Σε προμηθευτές	Στην τοπική κοινωνία	Σε ανταγωνιστές	Σε δημόσιους οργανισμούς	Σε τράπεζες	Σε ιδρύματα και άλλους μη κερδοσκοπικούς χρηματοδοτικούς φορείς
Θετική	45,83	8,33	62,50	4,17	20,83	4,17	37,50
Ουδέτερη	45,83	58,33	29,17	29,17	50,00	50,00	25,00
Αρνητική	4,17	25,00	8,33	25,00	20,83	33,33	12,50
Δεν γνωρίζω	4,17	8,33	0,00	41,67	8,33	12,50	25,00
Σύνολο	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων



Διαπιστώνεται ότι η **τοπική κοινωνία** έχει διαμορφώσει σε πολύ υψηλό ποσοστό 62,5% γενικά μια θετική εικόνα. Αυτό το εύρημα, ανάλογα με το πεδίο δραστηριοποίησης, ευνοεί πρακτικές δικτύωσης και συνεργασίας. Επίσης, αποτελεί ένα καταρχήν ισχυρό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σχέση με ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις.

Θετικό αντίκτυπο από τους **πελάτες/καταναλωτές** σε ποσοστό 45,83%, με ένα ίδιο ποσοστό να διατηρούν ουδέτερη στάση. Διαπιστώνεται ότι οι μισοί σχεδόν καταναλωτές έχουν την τάση να εμπιστευτούν τις Κοιν.Σ.Επ. ως προς τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που παρέχουν. Την ουδέτερη στάση μάλλον θα την αποδίδαμε σε εκείνους τους καταναλωτές που επικεντρώνονται μόνο στην αξιολόγηση των προϊόντων/υπηρεσιών, όπως ακριβώς και στις συμβατικές επιχειρήσεις. Η αρνητική στάση είναι αμελητέα και μάλλον περιπτώσιακή (8,33%).

Σε **ιδρύματα και άλλους μη κερδοσκοπικούς φορείς** εμφανίζεται σε υψηλό βαθμό η θετική στάση (37,50%). Αυτό μπορεί σε κάποιο βαθμό να εξηγηθεί καθώς για ένα μεγάλο μέρος των Κοιν.Σ.Επ. υπάρχει η αντίληψη ότι αποτελούν τμήμα της αποκαλούμενης Κοινωνικής Οικονομίας. Υπάρχει δηλαδή κάποιας μορφής «συγγένεια» μεταξύ τους. Αλλά αυτό το στοιχείο θα το εξετάσουμε περισσότερο στη συνέχεια.

Η εικόνα μεταβάλλεται όταν αναφέρονται σε **τράπεζες** και **προμηθευτές**. Παρ' ότι οι μισές αποκρίσεις διακρίνουν την ουδέτερη στάση τους (50% και 58,33% αντίστοιχα), διαπιστώνεται ότι για μία στις τρεις Κοιν.Σ.Επ. υπάρχει αρνητική στάση. Αν και αυτό σίγουρα σχετίζεται και με τη περιορισμένη παροχή δανείων γενικότερα

προς τις επιχειρήσεις, εντούτοις διαφαίνεται κάποια καχυποψία απέναντι στη συγκεκριμένη νομική μορφή. Επίσης διακρίνεται κάποια επιφύλαξη ή αρνητισμός από έναν στους τέσσερις προμηθευτές.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η στάση των **δημόσιων οργανισμών**. Αν και δεν είναι σαφές σε ποιους οργανισμούς αναφέρονται σε κάθε περίπτωση (καθώς μπορεί να είναι Ο.Τ.Α. ή άλλες υπηρεσίες), μόνο το 20,83% από αυτούς εμφανίζεται θετικά διακείμενο προς τις Κοιν.Σ.Επ., ενώ σε ένα σχεδόν ίδιο ποσοστό 20,83% διαπιστώνεται αρνητική στάση. Σε ποιοτικές απαντήσεις, ορισμένοι εκπρόσωποι των Κοιν.Σ.Επ. επεξηγούν αυτή τη στάση με απαντήσεις του τύπου: «Φορείς που θα έπρεπε να συνεργάζονται μαζί μας δεν γνωρίζουν το πλαίσιο και είναι επιφυλακτικοί παρά βοηθητικοί και ενισχυτικοί», «Δεν υπάρχει πληροφόρηση σε θεσμικά όργανα, (π.χ. ΙΚΑ) όπου αντιμετωπίζομαστε καχύποπτα», «Έλλειψη σαφούς αλλά και ευνοϊκού νομικού πλαισίου».

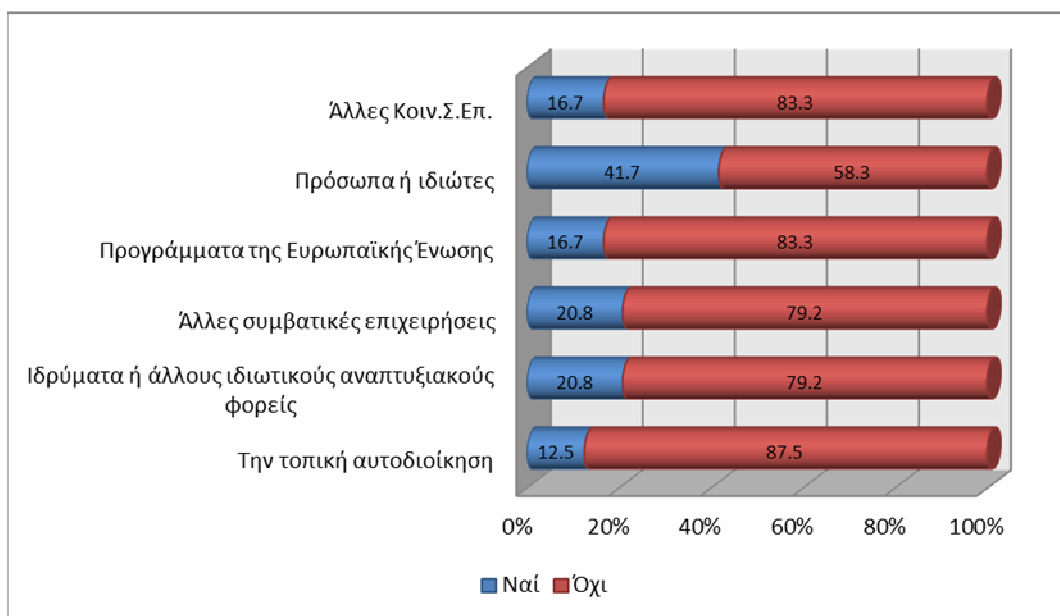
Τέλος, **σε ανταγωνιστές** η εικόνα είναι μάλλον αναμενόμενη, με έναν στους τέσσερις (25,00%) να διατηρεί αρνητική στάση, καθώς οι Κοιν.Σ.Επ. διεκδικούν μερίδιο στην ίδια αγορά. Πιθανόν να οφείλεται στη διάσταση του κοινωνικού χαρακτήρα που προσφέρουν οι Κοιν.Σ.Επ. στην παρούσα φάση, που είναι ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, επικοινωνιακά τουλάχιστον. Εφόσον υλοποιηθούν και τα κρατικά προγράμματα υποστήριξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, αναμένονται ίσως και επιχειρήματα «περί αθέμιτου ανταγωνισμού». Μόλις ένα 29,17% των Κοιν.Σ.Επ. αξιολογούν τη στάση τους ως ουδέτερη. Ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό 41,67% δεν έχει κάποια διαμορφωμένη εντύπωση προς το παρόν.

2.3. Στην ερώτηση: «Μέχρι σήμερα έχετε λάβει κάποιας μορφής υποστήριξη; (π.χ. δωρεά, παραχώρηση χώρου, παραχώρηση εξοπλισμού, τεχνογνωσία κ.ά.)» διαπιστώνεται ότι οι περισσότερες Κοιν.Σ.Επ. δεν έχουν λάβει σχεδόν καμία υποστήριξη από θεσμικούς φορείς ούτε από άλλες οργανώσεις. Στην ουσία βασίστηκαν και βασίζονται κυρίως σε φιλικά πρόσωπα και άτυπα δίκτυα υποστήριξης (το 41,7%) ή μόνο στις δυνατότητες των μελών τους. Σε χαμηλά αλλά αξιοσημείωτα ποσοστά 20,8% έχουν λάβει κάποιας μορφής υποστήριξη από *ιδρύματα ή άλλους ιδιωτικούς αναπτυξιακούς φορείς και άλλες συμβατικές επιχειρήσεις*. Ενώ μία στις δέκα ή και λιγότερες από τις άλλες πηγές που αναγράφονται στον παρακάτω

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

πίνακα. Εδώ όμως θα χρειαστεί μεγαλύτερη ανάλυση ανά κατηγορία Κοιν.Σ.Επ. καθώς παρουσιάζονται σημαντικά ευρήματα.

Μέχρι σήμερα έχετε λάβει κάποια μορφή υποστήριξης; (π.χ. δωρεά, παραχώρηση χώρου/εξοπλισμού, τεχνογνωσία κ.ά.)	Την τοπική αυτοδιοίκηση	Ιδρύματα ή άλλους ιδιωτικούς αναπτυξιακούς φορείς	Άλλες συμβατικές επιχειρήσεις	Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης	Πρόσωπα ή ιδιώτες	Άλλες Κοιν.Σ.Επ.
Ναι	12,5	20,8	20,8	16,7	41,7	16,7
Όχι	87,5	79,2	79,2	83,3	58,3	83,3
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0



Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

2.4. Η ακόλουθη ερώτηση επικεντρώνεται στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αυτή την περίοδο. Η ερώτηση ήταν κλειστή με δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων.

Ποιες είναι οι τυχόν δυσκολίες που αντιμετωπίζει η Κοιν.Σ.Επ. σας αυτή την περίοδο;	Πλήθος	Ποσοστό
-Ανεπάρκεια στα αναγκαία κεφάλαια κίνησης	12	50,00
-Μη ικανοποιητικές οικονομικές απολαβές των εργαζόμενων μελών	11	45,83
-Αδυναμία ή δυσκολία απόκτησης των αναγκαίων υλικών πόρων που απαιτούνται για την έναρξη εργασιών ή για βασικές λειτουργίες της (π.χ. χώρος εργασίας, ειδικά μηχανήματα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές κ.λπ.)	10	41,67
-Αδυναμία ή δυσκολία πληρωμής των λειτουργικών εξόδων (εκτός των αμοιβών των εργαζομένων)	9	37,50
-Περιορισμένες δυνατότητες προβολής και διαφήμισης	8	33,33
-Αποθάρρυνση ή απογοήτευση κάποιων μελών λόγω προσωπικών ή γενικότερων κοινωνικών συνθηκών	7	29,17
-Μη ικανοποιητική ζήτηση για τα προϊόντα ή υπηρεσίες που παρέχετε (που μπορεί να οφείλεται σε οποιαδήποτε αιτία)	6	25,00
-Ισχυρός ανταγωνισμός από ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις	6	25,00
-Προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης (π.χ. αποδοτικής λειτουργίας, καταμερισμού εργασιών κ.ά.)	5	20,83
-Προβλήματα επικοινωνίας ή συνεργασίας μεταξύ μελών	5	20,83
-Δυσκολίες στην προώθηση/διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών σας στην αγορά	5	20,83
-Προβλήματα ή έλλειψη στη δικτύωση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ.	3	12,50
-Έλλειψη ή ανεπάρκεια σε κάποιες ειδικότητες ή δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την Κοιν.Σ.Επ. σας	2	8,33
-Προβλήματα στη συνεργασία με άλλες συμβατικές επιχειρήσεις	0	0,00



Ακριβώς οι μισές (50,00%) επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα στην πρόσβαση σε αναγκαία κεφάλαια κίνησης. Το 41,67% δηλώνει αδυναμία ή δυσκολία απόκτησης των αναγκαίων υλικών πόρων που απαιτούνται για την έναρξη εργασιών ή για βασικές λειτουργίες της (π.χ. χώρος εργασίας, ειδικά μηχανήματα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές κ.λπ.). Το 37,5% αντιμετωπίζει αδυναμία ή δυσκολία πληρωμής των λειτουργικών εξόδων (εκτός των αμοιβών των εργαζομένων). Από αυτή την πρώτη ομάδα απαντήσεων διεξάγεται το συμπέρασμα ότι πάνω από τις μισές Κοιν.Σ.Επ. αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα βιωσιμότητας. Επίσης, σε μία ποιοτική απόκριση ένας ερωτώμενος κατέγραψε: «Είναι δυστυχής η ύπαρξη τέλους επιτηδεύματος και συγκεκριμένα σε σχέση με το ότι στις ατομικές επιχειρήσεις το τέλος αυτό δε ζητείται για τα τρία πρώτα έτη ως νέα επιχειρηματικότητα. Ενώ στις Κοιν.Σ.Επ αυτό δεν συμβαίνει». Είναι εμφανές ότι αυτό συνιστά άνιση μεταχείριση.

Σε μια δεύτερη δέσμη απαντήσεων, δηλώθηκε από το 45,83% το πρόβλημα των μη ικανοποιητικών οικονομικών απολαβών των εργαζόμενων μελών. Από το 29,17% αποθάρρυνση ή απογοήτευση κάποιων μελών λόγω προσωπικών ή γενικότερων κοινωνικών συνθηκών. Τα προβλήματα αυτά αποτελούν πρόσθετες επιβαρυντικές αιτίες για το εγχείρημά τους.

Μη ικανοποιητική ζήτηση για τα προϊόντα ή υπηρεσίες (που μπορεί να οφείλεται σε οποιαδήποτε αιτία) όπως και ισχυρός ανταγωνισμός από ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις δήλωσε μία στις τέσσερις Κοιν.Σ.Επ. Περιορισμένες δυνατότητες προβολής και διαφήμισης διαπιστώνει μία στις τρεις Κοιν.Σ.Επ. (33,33%). Δυσκολίες στην προώθηση/διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών στην αγορά δηλώνεται από το 20,83%. Ισχυρός ανταγωνισμός από ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις διαπιστώνει μία στις τέσσερις (25,00%). Οι συγκεκριμένες μεταβλητές σχετίζονται με τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στο εξωτερικό τους περιβάλλον.

Σε σχέση με το ενδοργανωσιακό περιβάλλον, διαπιστώθηκε ότι προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης (π.χ. αποδοτικής λειτουργίας, καταμερισμού εργασιών κ.ά.) αντιμετωπίζει το 20,83%. Το ίδιο ποσοστό, δηλαδή 5 στις 24 οργανώσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα επικοινωνίας ή συνεργασίας μεταξύ μελών.

Σε μικρότερα ποσοστά εντοπίζονται προβλήματα ή έλλειψη στη δικτύωση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ. (12,5%). Έλλειψη ή ανεπάρκεια σε κάποιες ειδικότητες ή δεξιότητες που είναι απαραίτητες από το 8,33%. Μεμονωμένες

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

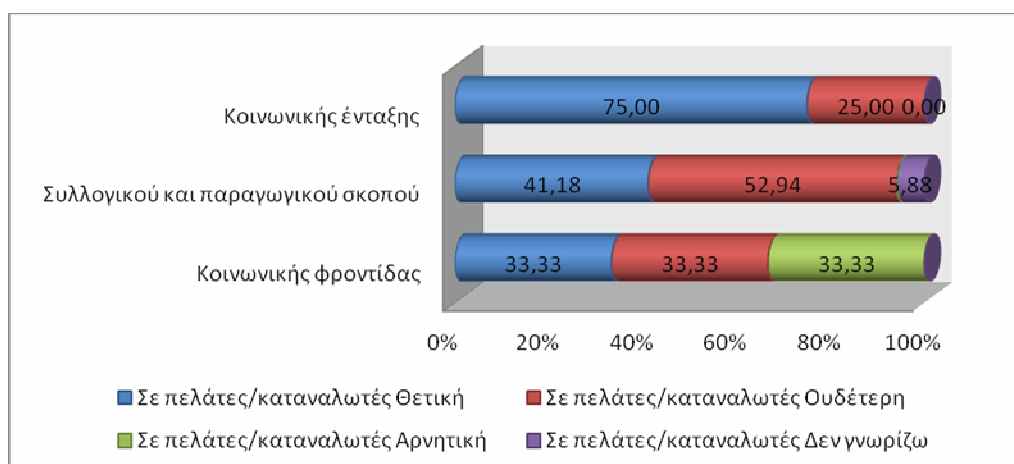
συμπληρωματικές ελεύθερες απαντήσεις δηλώθηκαν οι εξής: «Αθέτηση υποσχέσεων στοιχειώδους υποστήριξης από ευρωπαϊκούς ή άλλους πόρους», «γραφειοκρατία» και «έλλειψη στήριξης από τον δημόσιο τομέα».

Σε αυτή την πρωταρχική γενική ανάλυση, εντοπίζονται αρκετά προβλήματα από το σύνολο των Κοιν.Σ.Επ. Κάποια από αυτά οφείλονται στο ότι οι περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις λειτουργούν το πολύ μέχρι δύο χρόνια. Ένας εξαιρετικά σημαντικός παράγοντας είναι ότι δεν έχουν λάβει την αναμενόμενη υποστήριξη από την πολιτεία. Ένας τρίτος σχετίζεται με το οικονομικά δυσμενές εξωτερικό περιβάλλον κατά την παρούσα περίοδο της κρίσης. Και ένας τέταρτος με γραφειοκρατικές δυσκολίες αλλά και προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης. Η θετική πλευρά, και αυτό είναι εξαιρετικά ενθαρρυντικό, έγκειται στο ότι στην πλειονότητά τους τυγχάνουν θετικής αποδοχής από την τοπική κοινωνία και τους καταναλωτές. Αυτό το εύρημα στοιχειοθετεί σίγουρα μια ελπιδοφόρα βάση για την εξέλιξή τους. Αναφερόμαστε κατ' ουσία στον παράγοντα «εμπιστοσύνη» που διευκολύνει ποικίλες συναλλαγές.

3. Διερεύνηση ανά κατηγορία Κοιν.Σ.Επ.

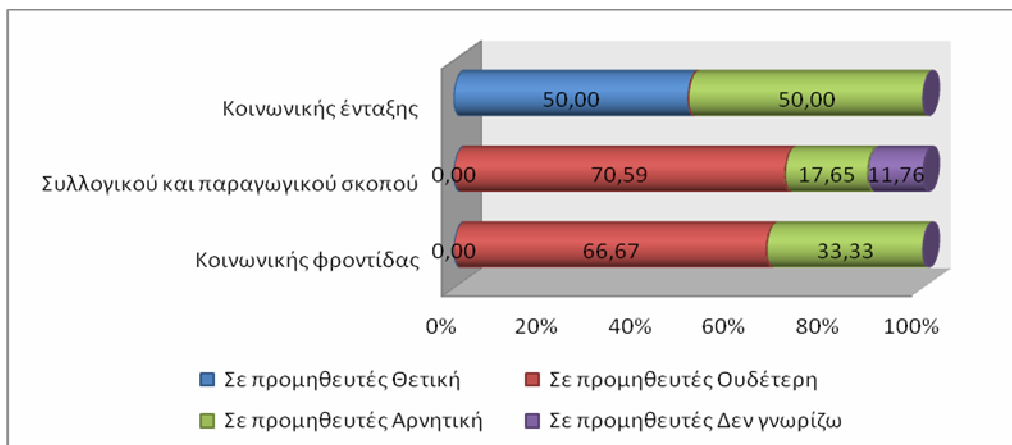
3.1. Ιδιαίτερα σημαντικά στοιχεία και διαφοροποιήσεις προκύπτουν ανάλογα με την κατηγορία που εντάσσονται οι Κοιν.Σ.Επ. Η διαφορά είναι κυρίως μεταξύ της «κοινωνικής ένταξης» και των άλλων δύο κατηγοριών μαζί. Στην ερώτηση: «**Το ότι είσαστε Κοινωνική Συνεταιριστική Επιχείρηση (και όχι κάποια άλλη νομική μορφή) τι αντίκτυπο ή επίδραση πιστεύετε ότι έχει γενικά;**» οι διαφορές είναι εμφανείς στους παρακάτω πίνακες:

Σε πελάτες/καταναλωτές					
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Δεν γνωρίζω	Σύνολο
Κοινωνικής φροντίδας	33,33	33,33	33,33	0,00	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	41,18	52,94	0,00	5,88	100,00
Κοινωνικής ένταξης	75,00	25,00	0,00	0,00	100,00

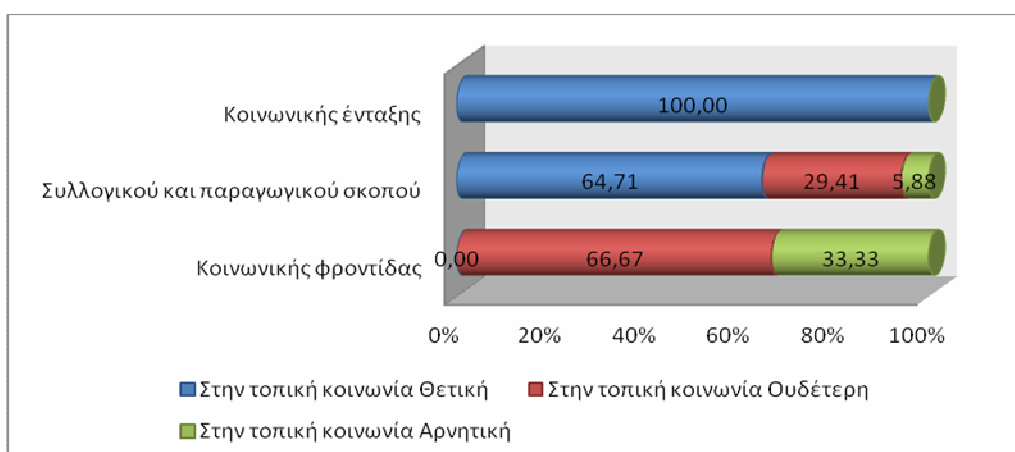


Σε προμηθευτές					
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Δεν γνωρίζω	Σύνολο
Κοινωνικής φροντίδας	0,00	66,67	33,33	0,00	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	0,00	70,59	17,65	11,76	100,00
Κοινωνικής ένταξης	50,00	0,00	50,00	0,00	100,00

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

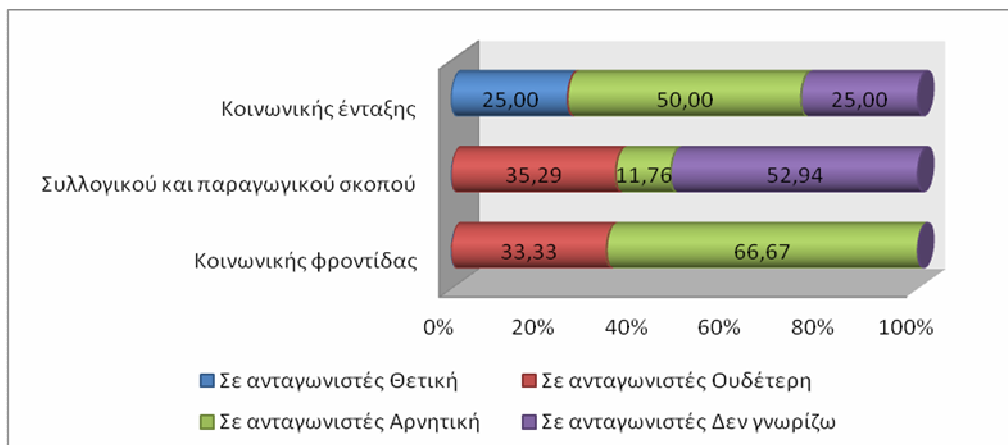


	Στην τοπική κοινωνία			
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Σύνολο
Κοινωνικής φροντίδας	0,00	66,67	33,33	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	64,71	29,41	5,88	100,00
Κοινωνικής ένταξης	100,00	0,00	0,00	100,00

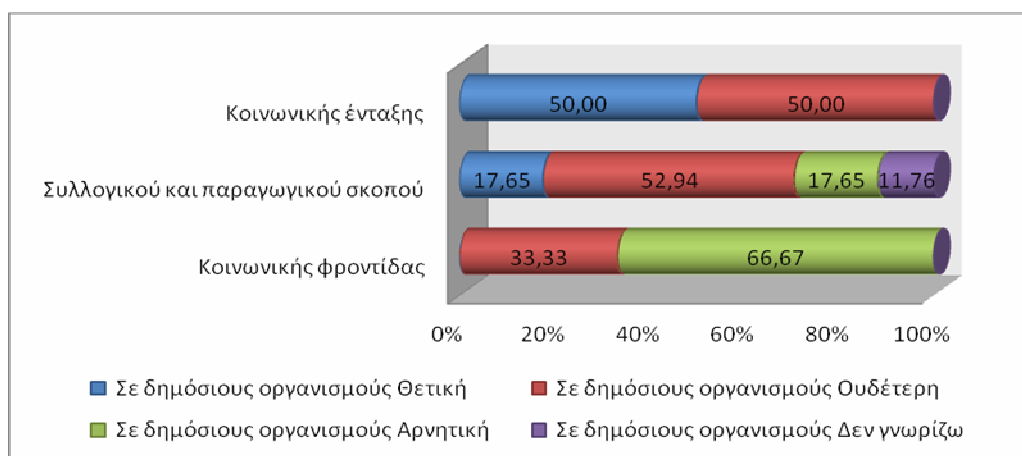


	Σε ανταγωνιστές				
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Δεν γνωρίζω	Σύνολο
Κοινωνικής φροντίδας	0,00	33,33	66,67	0,00	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	0,00	35,29	11,76	52,94	100,00
Κοινωνικής ένταξης	25,00	0,00	50,00	25,00	100,00

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

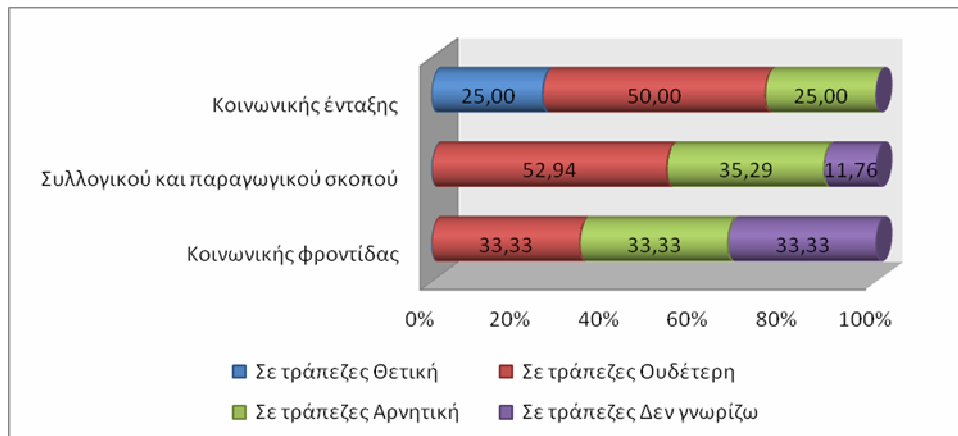


Σε δημόσιους οργανισμούς					
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Δεν γνωρίζω	Σύνολο
Κοινωνικής φροντίδας	0,00	33,33	66,67	0,00	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	17,65	52,94	17,65	11,76	100,00
Κοινωνικής ένταξης	50,00	50,00	0,00	0,00	100,00

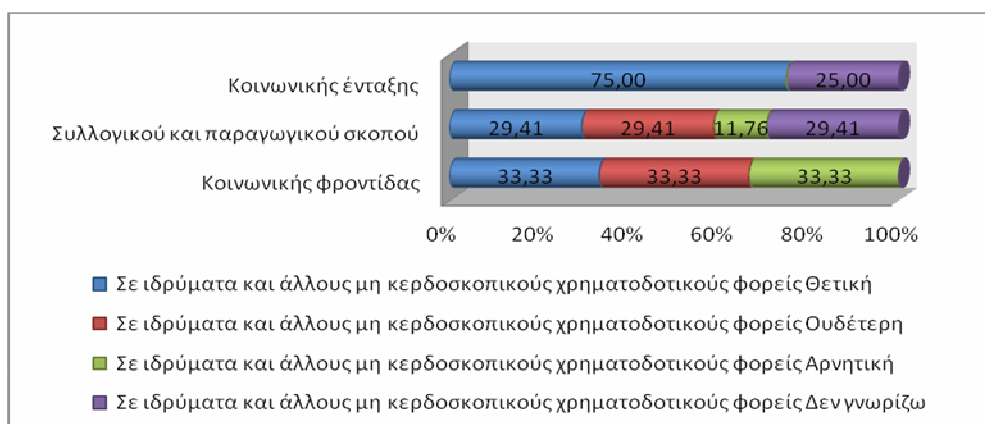


Σε τράπεζες					
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Δεν γνωρίζω	Σύνολο
Κοινωνικής φροντίδας	0,00	33,33	33,33	33,33	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	0,00	52,94	35,29	11,76	100,00
Κοινωνικής ένταξης	25,00	50,00	25,00	0,00	100,00

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων



Σε ιδρύματα και άλλους μη κερδοσκοπικούς χρηματοδοτικούς φορείς					
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Δεν γνωρίζω	Σύνολο
Κοινωνικής φροντίδας	33,33	33,33	33,33	0,00	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	29,41	29,41	11,76	29,41	100,00
Κοινωνικής ένταξης	75,00	0,00	0,00	25,00	100,00



Οι Κοιν.Σ.Επ. **κοινωνικής ένταξης** αντιμετωπίζονται εμφανώς διαφορετικά από αυτές της κοινωνικής φροντίδας και του συλλογικού και παραγωγικού σκοπού. Ενδεικτικά, δεν υπάρχει σε καμία περίπτωση αρνητική στάση από *ιδρύματα και άλλους μη κερδοσκοπικούς χρηματοδοτικούς φορείς, δημόσιους οργανισμούς, από την τοπική κοινωνία και από πελάτες/καταναλωτές*. Περαιτέρω, οι στάσεις είναι σχεδόν απόλυτα θετικές από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Καταλυτικός παράγοντας είναι ότι τα προϊόντα ή οι υπηρεσίες παρέχονται από ειδικές/ευάλωτες κατηγορίες

εργαζομένων. Αυτή η πρώτη κατηγορία ενδιαφερόμενων μερών εκλαμβάνει ως και δικό της ηθικό χρέος την οικονομική τους στήριξη.

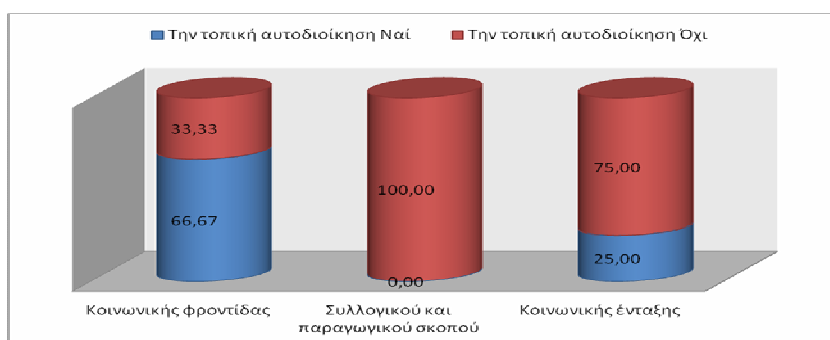
Όταν όμως αναφερόμαστε σε *τράπεζες και προμηθευτές* παρουσιάζεται μια μεικτή εικόνα, στην ουσία για οικονομικούς λόγους. Ο κοινωνικός σκοπός των Κοιν.Σ.Επ. κοινωνικής ένταξης αφενός δεν διασφαλίζει ότι οι οικονομικές συναλλαγές με αυτές θα είναι ασφαλείς (λόγω και της οικονομικής κρίσης) και αφετέρου θεωρείται ότι είναι ίσως ηθικά «απρεπές» να τους πιέσουν για πιθανά χρέη τους. Εντέλει σε κάποιο βαθμό αυτό λειτουργεί αρνητικά ως προς τις συναλλαγές μαζί τους. Από τους *ανταγωνιστές* η στάση είναι αρνητική από το 50%, αυτό σχετίζεται και πάλι με το συγκριτικό πλεονέκτημα και του εμφανούς κοινωνικού χαρακτήρα τους.

Στις Κοιν.Σ.Επ. **συλλογικού και παραγωγικού σκοπού** η εικόνα αλλάζει ως προς την πρώτη ομάδα ενδιαφερόμενων μερών. Αφενός ο κοινωνικός χαρακτήρας, παρ' ότι είναι αντιληπτός για ένα μεγάλο ποσοστό, σίγουρα δεν εκλαμβάνεται ως ιδιαίτερα εμφανής συγκριτικά με αυτές της κοινωνικής ένταξης. Ειδικότερα, μόνο ένα 29,41% από τα *ιδρύματα και άλλους μη κερδοσκοπικούς χρηματοδοτικούς φορείς* τις αντιμετωπίζει θετικά. Αξιοσημείωτο επίσης είναι ότι για τις άλλες κατηγορίες ενδιαφερόμενων μερών δεν εντοπίζεται καθόλου κάποιος θετικός αντίκτυπος, αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις ουδέτερη στάση. Σε ένα μικρότερο ποσοστό η στάση τους είναι μάλλον αρνητική.

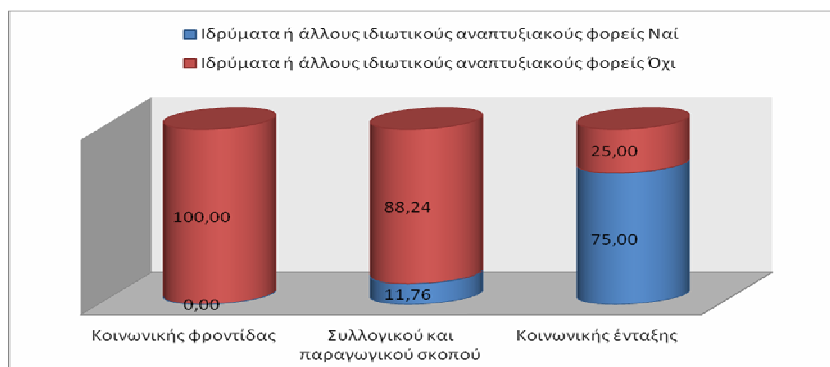
Για τις Κοιν.Σ.Επ. **κοινωνικής φροντίδας**, σημειώνοντας και πάλι ότι είναι λίγες σε απόλυτο αριθμό, για όλα σχεδόν τα ενδιαφερόμενα μέρη σπάνια εντοπίζεται θετική στάση. Συνήθως είναι ουδέτερη, ενώ σε αξιοσημείωτο βαθμό εμφανίζεται και η αρνητική.

3.2. Στην ερώτηση: «Μέχρι σήμερα, έχετε λάβει κάποιες μορφής υποστήριξης; (π.χ. δωρεά, παραχώρηση χώρου, παραχώρηση εξοπλισμού, τεχνογνωσία κ.ά.)» από μία σειρά φορέων και θεσμών: Οι συλλογικού και παραγωγικού σκοπού είναι αυτές που εντέλει είναι «αποκλεισμένες» και βασίζονται σχεδόν εξ ολοκλήρου στις δικές τους δυνατότητες. Οι κοινωνικής φροντίδας έχουν λάβει υποστήριξη κυρίως από την τοπική αυτοδιοίκηση, ενώ αντίθετα οι κοινωνικής ένταξης έχουν πολύπλευρη υποστήριξη από σχεδόν όλες τις πηγές.

	Την τοπική αυτοδιοίκηση		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Κοινωνικής φροντίδας	66,67	33,33	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	0,00	100,00	100,00
Κοινωνικής ένταξης	25,00	75,00	100,00

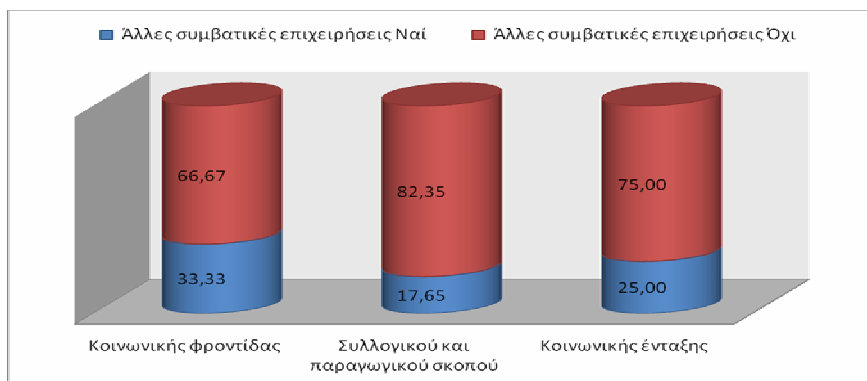


	Ιδρύματα ή άλλους ιδιωτικούς αναπτυξιακούς φορείς		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Κοινωνικής φροντίδας	0,00	100,00	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	11,76	88,24	100,00
Κοινωνικής ένταξης	75,00	25,00	100,00

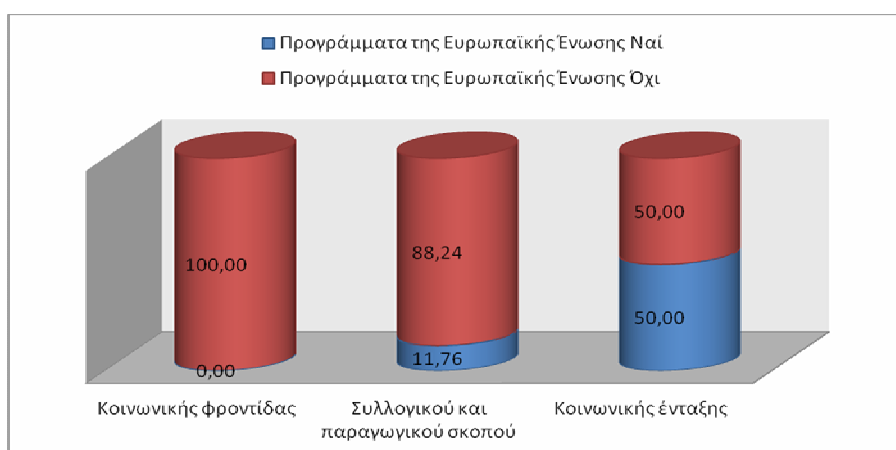


Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

	Άλλες συμβατικές επιχειρήσεις		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Κοινωνικής φροντίδας	33,33	66,67	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	17,65	82,35	100,00
Κοινωνικής ένταξης	25,00	75,00	100,00

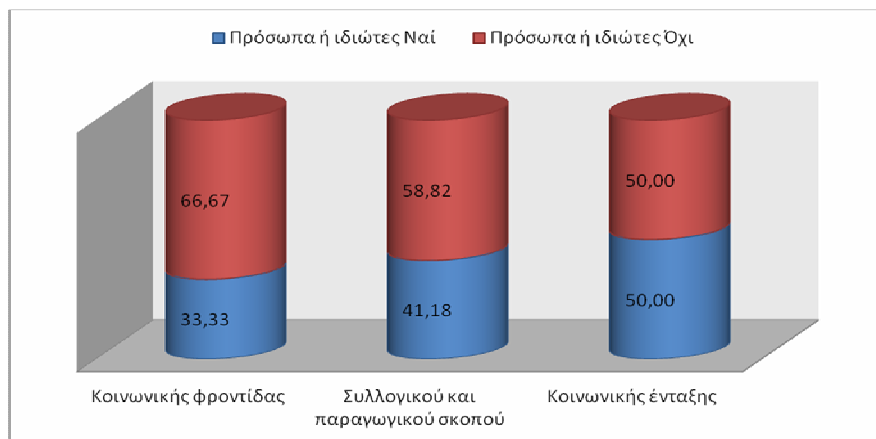


	Προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Κοινωνικής φροντίδας	0,00	100,00	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	11,76	88,24	100,00
Κοινωνικής ένταξης	50,00	50,00	100,00

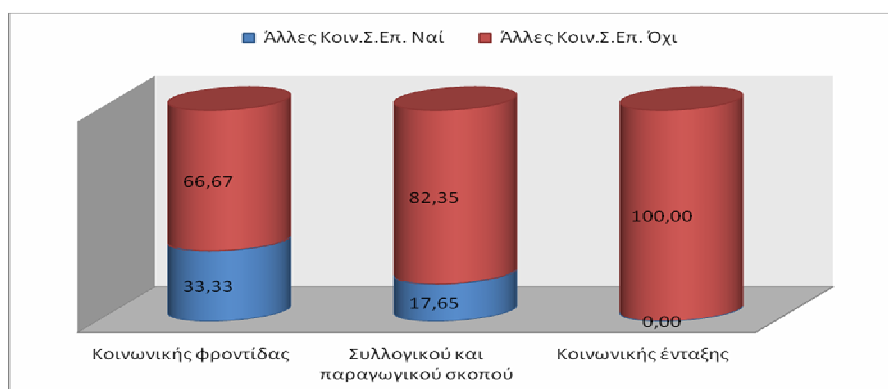


Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

	Πρόσωπα ή ιδιώτες		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Κοινωνικής φροντίδας	33,33	66,67	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	41,18	58,82	100,00
Κοινωνικής ένταξης	50,00	50,00	100,00



	Άλλες Κοιν.Σ.Επ.		Σύνολο
	Ναι	Όχι	
Κοινωνικής φροντίδας	33,33	66,67	100,00
Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	17,65	82,35	100,00
Κοινωνικής ένταξης	0,00	100,00	100,00



3.3. Στη συνέχεια θα διερευνήσουμε ανά κατηγορία Κοιν.Σ.Επ. τις τυχόν δυσκολίες που αντιμετωπίζουν αυτή την περίοδο.

Στις Κοιν.Σ.Επ. **κοινωνικής φροντίδας** οι δυσκολίες που δηλώνει η μία στις τρεις είναι κυρίως οικονομικής φύσης.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Κοιν.Σ.Επ. κοινωνικής φροντίδας	
-Αδυναμία ή δυσκολία πληρωμής των λειτουργικών εξόδων (εκτός των αμοιβών των εργαζομένων)	33,33%
-Ανεπάρκεια στα αναγκαία κεφάλαια κίνησης	33,33%
-Μη ικανοποιητική ζήτηση για τα προϊόντα ή υπηρεσίες που παρέχετε (που μπορεί να οφείλεται σε οποιαδήποτε αιτία)	33,33%
-Μη ικανοποιητικές οικονομικές απολαβές των εργαζόμενων μελών	33,33%
-Αδυναμία ή δυσκολία απόκτησης των αναγκαίων υλικών πόρων που απαιτούνται για την έναρξη εργασιών ή για βασικές λειτουργίες της (π.χ. χώρος εργασίας, ειδικά μηχανήματα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές κ.λπ.)	0,00%
-Έλλειψη ή ανεπάρκεια σε κάποιες ειδικότητες ή δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την Κοιν.Σ.Επ. σας	0,00%
-Προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης (π.χ. αποδοτικής λειτουργίας, καταμερισμού εργασιών κ.ά.)	0,00%
-Προβλήματα επικοινωνίας ή συνεργασίας μεταξύ μελών	0,00%
-Περιορισμένες δυνατότητες προβολής και διαφήμισης	0,00%
-Ισχυρός ανταγωνισμός από ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις	0,00%
-Προβλήματα στη συνεργασία με άλλες συμβατικές επιχειρήσεις	0,00%
-Προβλήματα ή έλλειψη στη δικτύωση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ.	0,00%
-Δυσκολίες στην προώθηση/διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών σας στην αγορά	0,00%
-Αποθάρρυνση ή απογοήτευση κάποιων μελών λόγω προσωπικών ή γενικότερων κοινωνικών συνθηκών	0,00%



Στις συλλογικού και παραγωγικού σκοπού και πάλι πρωτεύουσες είναι οι οικονομικές δυσκολίες, ενδεικτικά: *Ανεπάρκεια στα αναγκαία κεφάλαια κίνησης με 47,06%, αδυναμία ή δυσκολία απόκτησης των αναγκαίων υλικών πόρων που απαιτούνται για την έναρξη εργασιών ή για βασικές λειτουργίες της (π.χ. χώρος εργασίας, ειδικά μηχανήματα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές κ.λπ.) με 41,18%.*

Σε αυτή την κατηγορία ας σημειώσουμε ότι οι δυσκολίες όπως: *ισχυρός ανταγωνισμός από ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις με 17,65% και μη ικανοποιητική*

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Ζήτηση για τα προϊόντα ή υπηρεσίες που παρέχουν με 23,53% είναι συγκριτικά σε χαμηλά ποσοστά. Αυτό θα μπορούσε να εξηγηθεί ότι έχουν εντοπίσει τα πραγματικά κενά της αγοράς. Δηλαδή έχει διερευνηθεί από τις περισσότερες ικανοποιητικά ο «ζωτικός χώρος» για την ανάπτυξή τους. Οι εξωγενείς οικονομικές συνθήκες συνιστούν το κύριο πρόβλημα.

Μια τρίτη κατηγορία δυσκολιών, με σημαντικά αλλά όχι ιδιαίτερα μεγάλα ποσοστά, σχετίζεται με ενδοοργανωσιακά και επιχειρησιακού σχεδιασμού προβλήματα όπως: προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης (π.χ. αποδοτικής λειτουργίας, καταμερισμού εργασιών κ.ά.) από το 23,53%, προβλήματα επικοινωνίας ή συνεργασίας μεταξύ μελών από το 29,41%, έλλειψη ή ανεπάρκεια σε κάποιες ειδικότητες ή δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την Κοιν.Σ.Επ. από το 11,76%, περιορισμένες δυνατότητες προβολής και διαφήμισης από το 35,29%. Πρόκειται κυρίως για διαχειριστικού τύπου προβλήματα που, αν και σε σημαντικό βαθμό επηρεάζονται και από άλλες δυσκολίες, υπάρχουν σημαντικά περιθώρια για την αντιμετώπισή τους.

Τέλος, προκαλεί εντύπωση ότι το 41,18% δήλωσε αποθάρρυνση ή απογοήτευση κάποιων μελών λόγω προσωπικών ή γενικότερων κοινωνικών συνθηκών. Ενώ από τις άλλες δύο κατηγορίες Κοιν.Σ.Επ. δεν δηλώθηκε καθόλου.

Κοιν.Σ.Επ. συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	
-Ανεπάρκεια στα αναγκαία κεφάλαια κίνησης	47,06%
-Μη ικανοποιητικές οικονομικές απολαβές των εργαζόμενων μελών	47,06%
-Αδυναμία ή δυσκολία απόκτησης των αναγκαίων υλικών πόρων που απαιτούνται για την έναρξη εργασιών ή για βασικές λειτουργίες της (π.χ. χώρος εργασίας, ειδικά μηχανήματα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές κ.λπ.)	41,18%
-Αποθάρρυνση ή απογοήτευση κάποιων μελών λόγω προσωπικών ή γενικότερων κοινωνικών συνθηκών	41,18%
-Αδυναμία ή δυσκολία πληρωμής των λειτουργικών εξόδων (εκτός των αμοιβών των εργαζομένων)	35,29%
-Περιορισμένες δυνατότητες προβολής και διαφήμισης	35,29%
-Προβλήματα επικοινωνίας ή συνεργασίας μεταξύ μελών	29,41%
-Μη ικανοποιητική ζήτηση για τα προϊόντα ή υπηρεσίες που παρέχετε (που μπορεί να οφείλεται σε οποιαδήποτε αιτία)	23,53%
-Προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης (π.χ. αποδοτικής λειτουργίας, καταμερισμού εργασιών κ.ά.)	23,53%
-Ισχυρός ανταγωνισμός από ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις	17,65%
-Προβλήματα ή έλλειψη στη δικτύωση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ.	17,65%
-Δυσκολίες στην προώθηση/διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών σας στην αγορά	17,65%
-Έλλειψη ή ανεπάρκεια σε κάποιες ειδικότητες ή δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την Κοιν.Σ.Επ. σας	11,76%
-Προβλήματα στη συνεργασία με άλλες συμβατικές επιχειρήσεις	0,00%

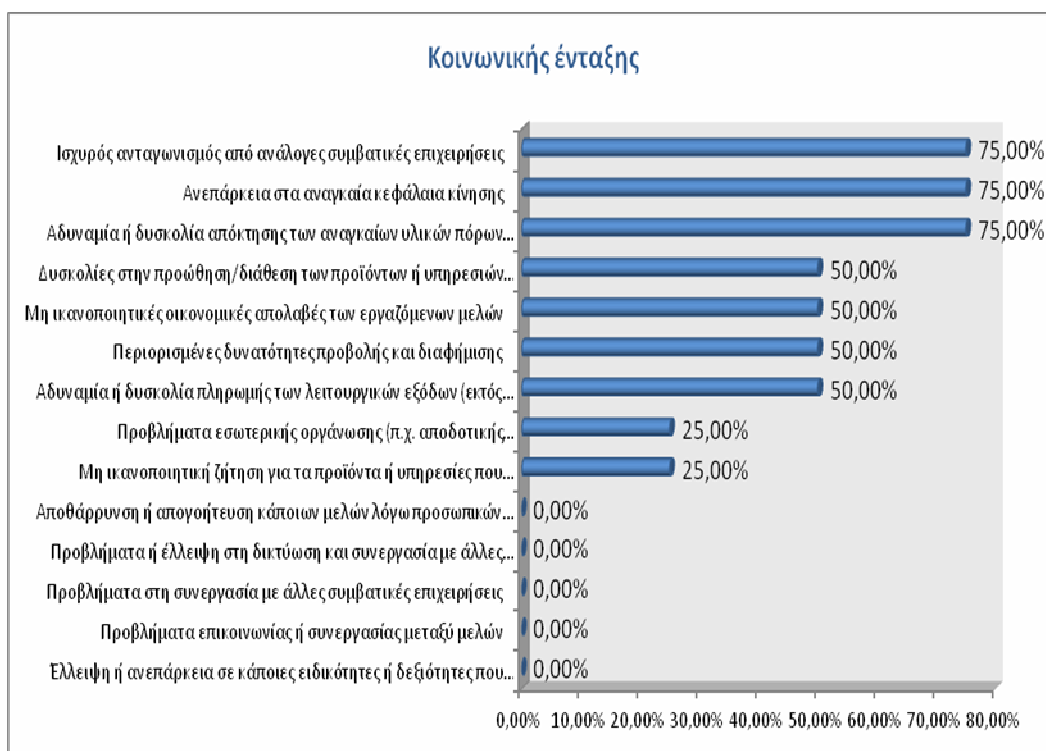
Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων



Οι Κοιν.Σ.Επ. **κοινωνικής ένταξης** αντιμετωπίζουν κυρίως οικονομικής φύσης προβλήματα σε υψηλά ποσοστά, λόγω των εξωτερικών συνθηκών. Οργανωσιακά και επιχειρησιακά εμφανίζονται πιο έμπειρες σε σχέση με τις άλλες κατηγορίες. Αξιοσημείωτο είναι ότι οι τρεις στις τέσσερις διαπιστώνουν ισχυρό ανταγωνισμό από ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις. Παρ' ότι και εδώ το δείγμα είναι μικρό για να διεξαχθούν κάποια γενικά συμπεράσματα, μία υπόθεση που ίσως έχει βάση είναι ότι δεν έχουν σχεδιαστεί για να καλύψουν υπαρκτά κενά ζήτησης, αλλά βασίστηκαν κυρίως στο κοινωνικό συγκριτικό τους πλεονέκτημα, όπως αναφερθήκαμε ανωτέρω. Όμως η οικονομική κρίση συρρίκνωσε τις επιμέρους αγορές που δραστηριοποιούνται, με αποτέλεσμα τις ισχυρές πιέσεις στις πωλήσεις. Επίσης, διακρίνονται κάποιες συγκεκριμένες αδυναμίες από επιχειρησιακής άποψης, καθώς σε ποσοστό 50% δηλώνουν *περιορισμένες δυνατότητες προβολής και διαφήμισης*, παρ' ότι εδώ υφίστανται κάποιες ευνοϊκότερες δυνατότητες και επιλογές λόγω της ιδιαίτερης «κοινωνικής» τους φύσης. Το ίδιο ποσοστό δηλώνεται για *δυσκολίες στην προώθηση/διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών στην αγορά*.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Κοιν.Σ.Επ. κοινωνικής ένταξης	
-Αδυναμία ή δυσκολία απόκτησης των αναγκαίων υλικών πόρων που απαιτούνται για την έναρξη εργασιών ή για βασικές λειτουργίες της (π.χ. χώρος εργασίας, ειδικά μηχανήματα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές κ.λπ.)	75,00%
-Ανεπάρκεια στα αναγκαία κεφάλαια κίνησης	75,00%
-Ισχυρός ανταγωνισμός από ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις	75,00%
-Αδυναμία ή δυσκολία πληρωμής των λειτουργικών εξόδων (εκτός των αμοιβών των εργαζομένων)	50,00%
-Περιορισμένες δυνατότητες προβολής και διαφήμισης	50,00%
-Μη ικανοποιητικές οικονομικές απολαβές των εργαζόμενων μελών	50,00%
-Δυσκολίες στην προώθηση/διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών σας στην αγορά	50,00%
-Μη ικανοποιητική ζήτηση για τα προϊόντα ή υπηρεσίες που παρέχετε (που μπορεί να οφείλεται σε οποιαδήποτε αιτία)	25,00%
-Προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης (π.χ. αποδοτικής λειτουργίας, καταμερισμού εργασιών κ.ά.)	25,00%
-Έλλειψη ή ανεπάρκεια σε κάποιες ειδικότητες ή δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την Κοιν.Σ.Επ. σας	0,00%
-Προβλήματα επικοινωνίας ή συνεργασίας μεταξύ μελών	0,00%
-Προβλήματα στη συνεργασία με άλλες συμβατικές επιχειρήσεις	0,00%
-Προβλήματα ή έλλειψη στη δικτύωση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ.	0,00%
-Αποθάρρυνση ή απογοήτευση κάποιων μελών λόγω προσωπικών ή γενικότερων κοινωνικών συνθηκών	0,00%



Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Ο συγκριτικός συγκεντρωτικός πίνακας των δυσκολιών ανά κατηγορία Κοιν.Σ.Επ παρουσιάζεται παρακάτω.

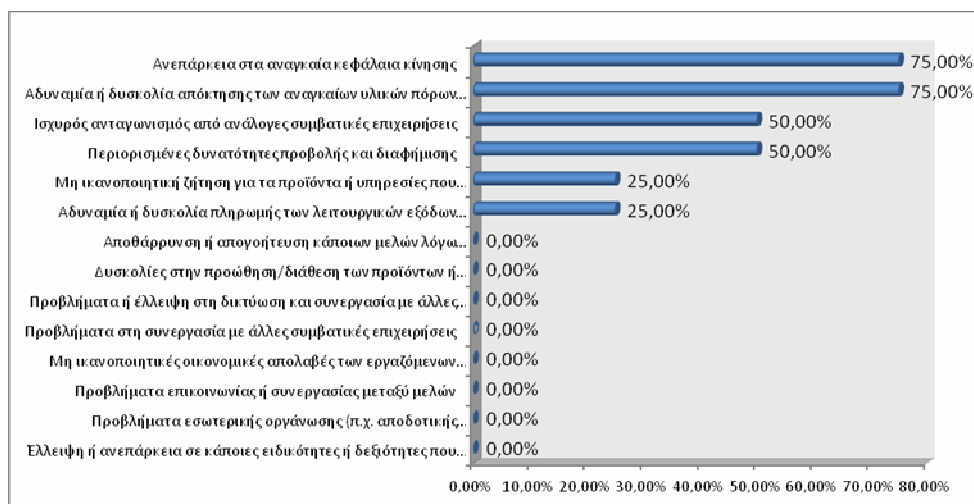
	Κατηγορία Κοιν.Σ.Επ.		
	Κοινωνικής φροντίδας	Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	Κοινωνικής ένταξης
-Αδυναμία ή δυσκολία απόκτησης των αναγκαίων υλικών πόρων που απαιτούνται για την έναρξη εργασιών ή για βασικές λειτουργίες της (π.χ. χώρος εργασίας, ειδικά μηχανήματα, η/υ κ.λπ.)	0,00%	41,18%	75,00%
-Αδυναμία ή δυσκολία πληρωμής των λειτουργικών εξόδων (εκτός των αμοιβών των εργαζομένων)	33,33%	35,29%	50,00%
-Ανεπάρκεια στα αναγκαία κεφάλαια κίνησης	33,33%	47,06%	75,00%
-Μη ικανοποιητική ζήτηση για τα προϊόντα ή υπηρεσίες που παρέχετε (που μπορεί να οφείλεται σε οποιαδήποτε αιτία)	33,33%	23,53%	25,00%
-Έλλειψη ή ανεπάρκεια σε κάποιες ειδικότητες ή δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την Κοιν.Σ.Επ. σας	0,00%	11,76%	0,00%
-Προβλήματα εσωτερικής οργάνωσης (π.χ. αποδοτικής λειτουργίας, καταμερισμού εργασιών κ.ά.)	0,00%	23,53%	25,00%
-Προβλήματα επικοινωνίας ή συνεργασίας μεταξύ μελών	0,00%	29,41%	0,00%
-Περιορισμένες δυνατότητες προβολής και διαφήμισης	0,00%	35,29%	50,00%
-Ισχυρός ανταγωνισμός από ανάλογες συμβατικές επιχειρήσεις	0,00%	17,65%	75,00%
-Μη ικανοποιητικές οικονομικές απολαβές των εργαζόμενων μελών	33,33%	47,06%	50,00%
-Προβλήματα στη συνεργασία με άλλες συμβατικές επιχειρήσεις	0,00%	0,00%	0,00%
-Προβλήματα ή έλλειψη στη δικτύωση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ.	0,00%	17,65%	0,00%
-Δυσκολίες στην προώθηση/διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών σας στην αγορά	0,00%	17,65%	50,00%
-Αποθάρρυνση ή απογοήτευση κάποιων μελών λόγω προσωπικών ή γενικότερων κοινωνικών συνθηκών	0,00%	41,18%	0,00%

4. Διερεύνηση των προβλημάτων των Κοιν.Σ.Επ. σε συνάρτηση με τη χρονική περίοδο/ φάση λειτουργίας τους

Από τη διερεύνηση ανά χρονική περίοδο και φάση λειτουργίας των Κοιν.Σ.Επ. εμφανίζονται διαφορετικού τύπου δυσκολίες και προβλήματα, όπως και επιμέρους ανεπάρκειες. Για τις ανάγκες της ανάλυσης οι Κοιν.Σ.Επ. ομαδοποιήθηκαν σε τρεις χρονικές φάσεις:

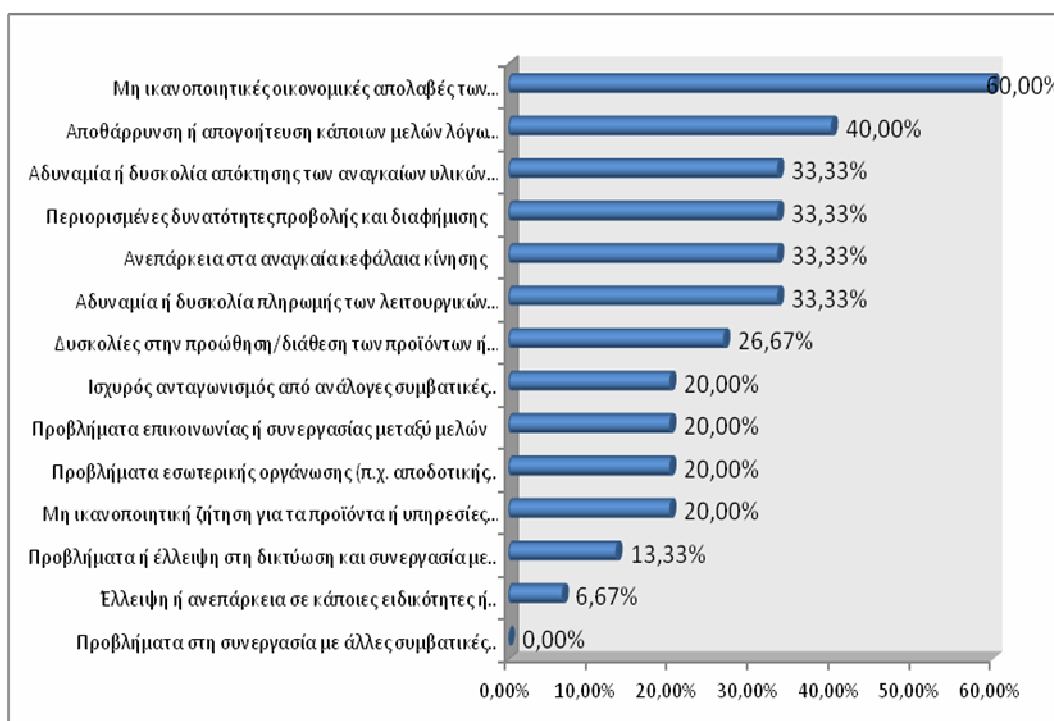
- α) **Προκαταρκτικής φάσης:** Περιλαμβάνει τις Κοιν.Σ.Επ. που έχουν ολοκληρώσει τις τυπικές διαδικασίες ίδρυσης και βρίσκονται στη φάση του αρχικού σχεδιασμού, όπως και όσες προετοιμάζονται για έναρξη λειτουργίας.
- β) **Startups:** Οι Κοιν.Σ.Επ. που λειτουργούν ήδη μέχρι δύο χρόνια.
- γ) **Εγκαθιδρυμένες:** Όσες λειτουργούν πάνω από δύο χρόνια.

Στο πρώτο γράφημα παρουσιάζονται κατά σειρά οι δυσκολίες των Κοιν.Σ.Επ. **προκαταρκτικής φάσης**. Οι τρεις στις τέσσερις αντιμετωπίζουν οικονομικό πρόβλημα για την έναρξη της λειτουργίας τους, τόσο σε κεφάλαια κίνησης όσο και για την απόκτηση εξοπλισμού και εργαλείων που είναι αναγκαία για τη λειτουργία τους. Η μία στις τέσσερις έχει ήδη πρόβλημα να ανταποκριθεί στα αρχικά λειτουργικά έξοδα. Το 50% διαπιστώνει ότι υφίσταται ισχυρός ανταγωνισμός στο πεδίο που σχεδιάζουν να δραστηριοποιηθούν, αλλά και περιορισμένες δυνατότητες προβολής και διαφήμισης. Επίσης, μία στις τέσσερις διαπιστώνει ότι δεν υπάρχει επαρκής ζήτηση για τα προϊόντα ή υπηρεσίες που σκοπεύει να προσφέρει. Χρειάζεται τέλος να σημειωθεί ότι σε ποιοτικές αποκρίσεις δηλώνεται έντονα το πρόβλημα της γραφειοκρατίας.



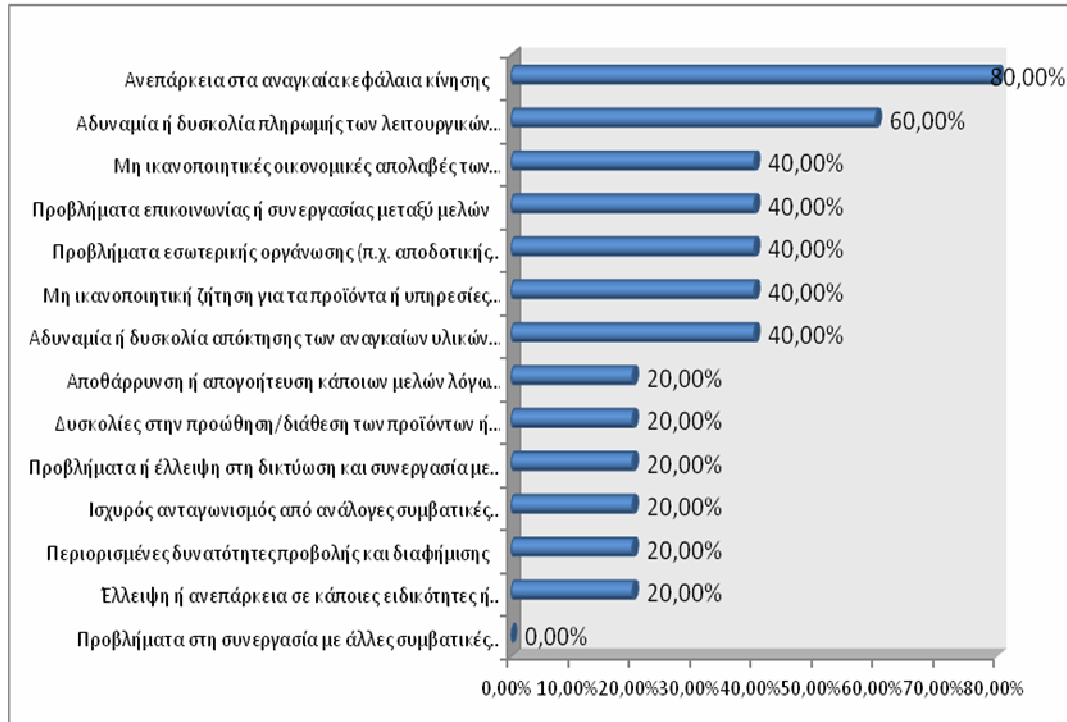
Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Οι **Startups**, που βρίσκονται ήδη στην πρώτη περίοδο κανονικής λειτουργίας, όπως είναι λογικό αντιμετωπίζουν ποικίλες δυσκολίες. Οι περισσότερες, σε ποσοστό 60%, σημειώνουν ότι οι απολαβές των εργαζόμενων μελών δεν είναι ικανοποιητικές. Μία στις τρεις αδυνατεί να αποκτήσει τους αναγκαίους υλικούς πόρους για να λειτουργήσει ικανοποιητικά. Ένα ίδιο ποσοστό 33,3% δηλώνει ότι έχει αδυναμία ή δυσκολία να ανταποκριθεί στα λειτουργικά έξοδα. Με μικρότερα ποσοστά αντιμετωπίζουν ποικίλες άλλες δυσκολίες από τον ισχυρό ανταγωνισμό μέχρι οργανωτικές ανεπάρκειες. Ακολούθως, δεν είναι τυχαίο ότι από το 40% δηλώνεται αποθάρρυνση και απογοήτευση κάποιων μελών, που με τη σειρά του αποδυναμώνει τη συλλογική προσπάθεια.



Από τις ήδη **εγκαθυδριμένες** Κοιν.Σ.Επ. ξεχωρίζει σε ποσοστό 80% το πρόβλημα *ρευστότητας* και η *ανεπάρκεια σε κεφάλαια κίνησης*. Επίσης, το 60% δηλώνει *αδυναμία πληρωμής των λειτουργικών εξόδων*. Τεκμηριώνεται επομένως ότι ακόμα και όσες βρίσκονται στον τρίτο χρόνο λειτουργίας, κατά τη μεγάλη πλειονότητά τους, δεν έχουν εξασφαλίσει την επιβίωση. Σε μικρότερα ποσοστά, οι δύο στις πέντε αντιμετωπίζουν οργανωτικά και λειτουργικά προβλήματα, ενώ το 20% ποικίλα άλλα, τα οποία παρουσιάζονται στο επόμενο σχήμα.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

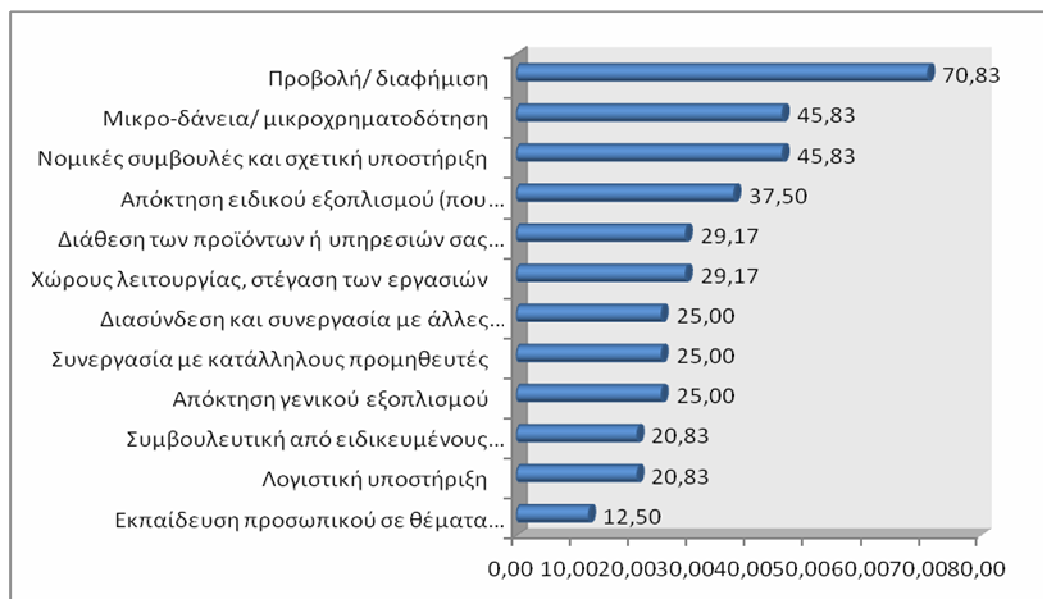


Από την παραπάνω ανάλυση αποδεικνύεται ότι οι περισσότερες από τις μισές Κοιν.Σ.Επ., σε οποιαδήποτε φάση λειτουργίας και να βρίσκονται, αντιμετωπίζουν πολλαπλά προβλήματα με έμφαση στη *ρευστότητα* και την *ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης*. Αυτές που δεν έχουν ξεκινήσει ακόμα τη λειτουργία τους αντιμετωπίζουν κυρίως δυσκολίες που σχετίζονται με τα *αρχικά απαιτούμενα κεφάλαια* αλλά και με τη *γραφειοκρατία*.

5. Καταγραφή των αναγκών των Κοιν.Σ.Επ.

Στην επόμενη ερώτηση πολλαπλών επιλογών οι ερωτώμενοι κλήθηκαν να καταγράψουν τις περισσότερο ή λιγότερο σημαντικές επιμέρους ανάγκες που έχουν οι Κοιν.Σ.Επ. τους σήμερα.

Ποιες από τις παρακάτω ανάγκες έχει σήμερα η Κοιν.Σ.Επ. σας (σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό);	Πλήθος	Ποσοστό
Προβολή/ Διαφήμιση	17	70,83
Νομικές συμβουλές και σχετική υποστήριξη	11	45,83
Μικροδάνεια/ Μικροχρηματοδότηση	11	45,83
Απόκτηση ειδικού εξοπλισμού (που σχετίζεται με το είδος της δραστηριότητάς σας)	9	37,50
Χώρους λειτουργίας, στέγαση των εργασιών	7	29,17
Διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών σας μέσω τρίτων	7	29,17
Απόκτηση γενικού εξοπλισμού	6	25,00
Συνεργασία με κατάλληλους προμηθευτές	6	25,00
Διασύνδεση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ.	6	25,00
Λογιστική υποστήριξη	5	20,83
Συμβουλευτική από ειδικευμένους επιχειρηματικούς συμβούλους	5	20,83
Εκπαίδευση προσωπικού σε θέματα διαχείρισης/ διοίκησης	3	12,50



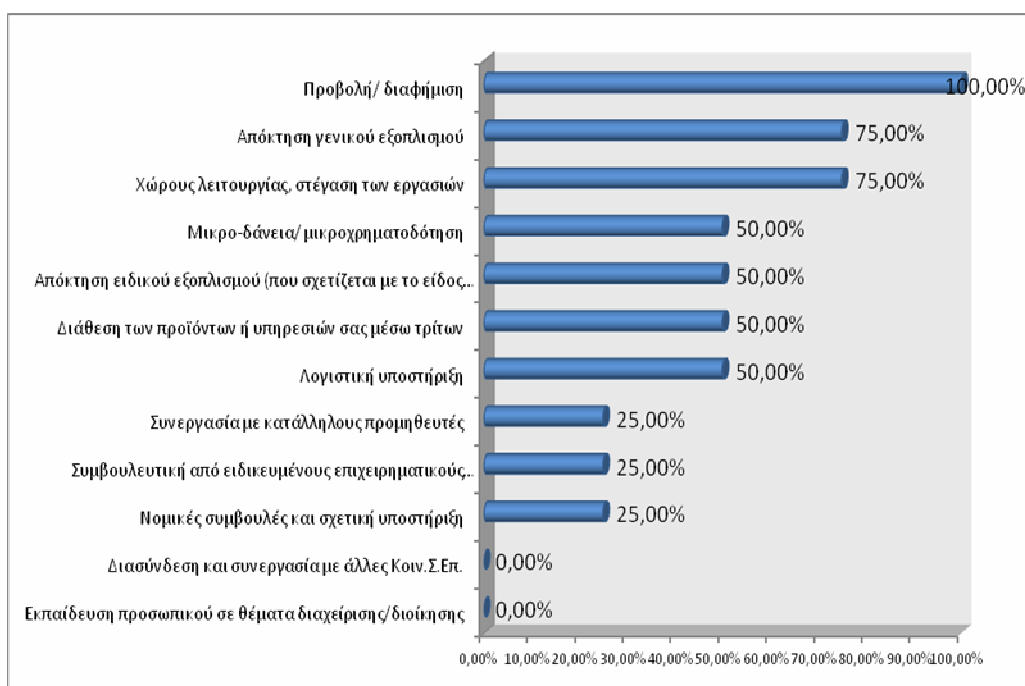
Η ανάγκη προβολής και διαφήμισης δηλώνεται από τη μεγάλη πλειονότητα σε ποσοστό 70,83%. Νομικές συμβουλές και σχετική υποστήριξη από το 45,83%. Ανάγκες που σχετίζονται με πρόσβαση σε δάνεια και μικροχρηματοδοτήσεις (45,83%) και απόκτηση ειδικού εξοπλισμού (37,50%) βρίσκονται υψηλά στην

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

κατάταξη, ενώ μία σειρά από άλλες επιμέρους ανάγκες δηλώνονται σε λιγότερες αλλά με υψηλά ποσοστά.

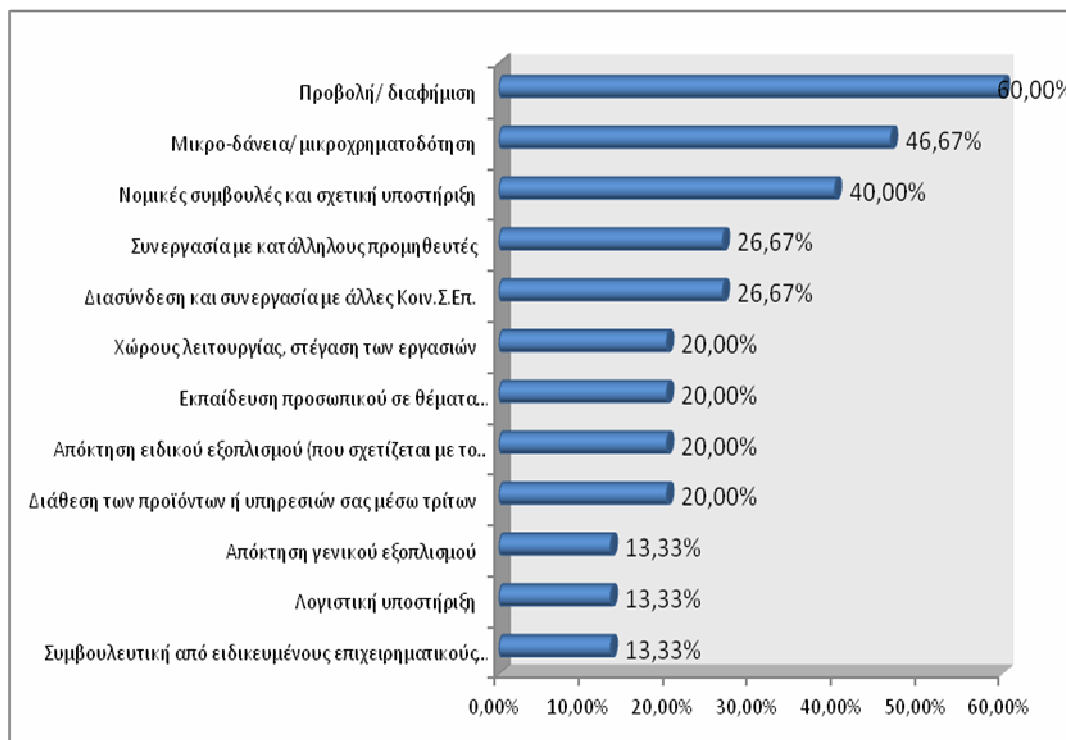
Στους επόμενους πίνακες καταγράφονται οι ανάγκες τους ανά φάση λειτουργίας.

Προκαταρκτική φάση	Πλήθος	Ποσοστό
Προβολή/ Διαφήμιση	4	100,00%
Χώρους λειτουργίας, στέγαση των εργασιών	3	75,00%
Απόκτηση γενικού εξοπλισμού	3	75,00%
Λογιστική υποστήριξη	2	50,00%
Διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών σας μέσω τρίτων	2	50,00%
Απόκτηση ειδικού εξοπλισμού (που σχετίζεται με το είδος της δραστηριότητάς σας)	2	50,00%
Μικροδάνεια/ Μικροχρηματοδότηση	2	50,00%
Νομικές συμβουλές και σχετική υποστήριξη	1	25,00%
Συμβουλευτική από ειδικευμένους επιχειρηματικούς συμβούλους	1	25,00%
Συνεργασία με κατάλληλους προμηθευτές	1	25,00%
Εκπαίδευση προσωπικού σε θέματα διαχείρισης/ διοίκησης	0	0,00%
Διασύνδεση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ.	0	0,00%



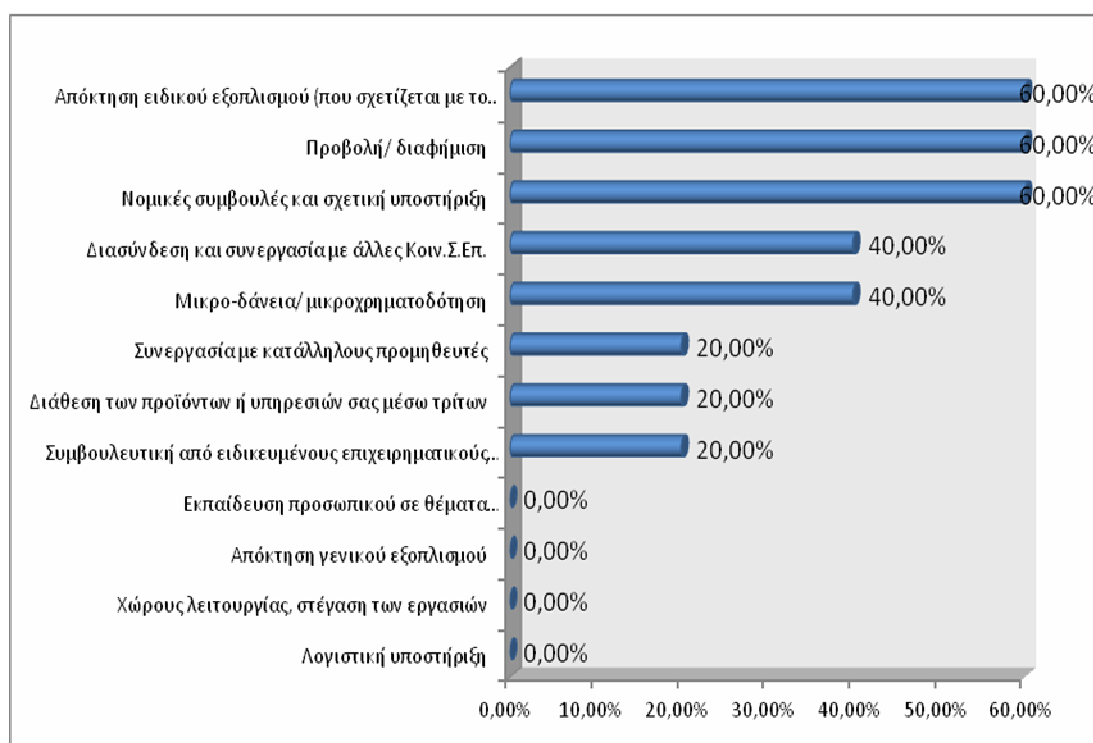
Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Startups	Πλήθος	Ποσοστό
Προβολή/ Διαφήμιση	9	60,00%
Μικροδάνεια/ Μικροχρηματοδότηση	7	46,67%
Νομικές συμβουλές και σχετική υποστήριξη	6	40,00%
Συνεργασία με κατάλληλους προμηθευτές	4	26,67%
Διασύνδεση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ.	4	26,67%
Χώρους λειτουργίας, στέγαση των εργασιών	3	20,00%
Διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών σας μέσω τρίτων	3	20,00%
Απόκτηση ειδικού εξοπλισμού (που σχετίζεται με το είδος της δραστηριότητάς σας)	3	20,00%
Εκπαίδευση προσωπικού σε θέματα διαχείρισης/ διοίκησης	3	20,00%
Λογιστική υποστήριξη	2	13,33%
Συμβουλευτική από ειδικευμένους επιχειρηματικούς συμβούλους	2	13,33%
Απόκτηση γενικού εξοπλισμού	2	13,33%



Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Εγκαθιδρυμένες	Πλήθος	Ποσοστό
Νομικές συμβουλές και σχετική υποστήριξη	3	60,00%
Προβολή/ Διαφήμιση	3	60,00%
Απόκτηση ειδικού εξοπλισμού (που σχετίζεται με το είδος της δραστηριότητάς σας)	3	60,00%
Μικροδάνεια/ Μικροχρηματοδότηση	2	40,00%
Διασύνδεση και συνεργασία με άλλες Κοιν.Σ.Επ.	2	40,00%
Συμβουλευτική από ειδικευμένους επιχειρηματικούς συμβούλους	1	20,00%
Διάθεση των προϊόντων ή υπηρεσιών σας μέσω τρίτων	1	20,00%
Συνεργασία με κατάλληλους προμηθευτές	1	20,00%
Λογιστική υποστήριξη	0	0,00%
Χώρους λειτουργίας, στέγαση των εργασιών	0	0,00%
Απόκτηση γενικού εξοπλισμού	0	0,00%
Εκπαίδευση προσωπικού σε θέματα διαχείρισης/ διοίκησης	0	0,00%



Από τη συγκριτική ανάλυση ανά φάση/ περίοδο λειτουργίας των Κοιν.Σ.Επ. προκύπτουν τα εξής ευρήματα:

- Η απόκτηση ειδικού εξοπλισμού όπως και η πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις εντοπίζονται σε υψηλά ποσοστά, ανεξάρτητα από τη φάση και τα χρόνια λειτουργίας τους. Αυτό υποδηλώνει ότι ακόμα και εγκαθιδρυμένες Κοιν.Σ.Επ. δεν έχουν εξασφαλίσει ορισμένες από τις βασικές προϋποθέσεις για τη λειτουργία τους.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

- Επίσης, διαπιστώνεται σε όλες τις φάσεις η ανάγκη για νομική υποστήριξη.
- Όσο τα χρόνια ύπαρξης και λειτουργίας είναι περισσότερα, επιτυγχάνουν να καλύψουν ορισμένες από τις βασικές ανάγκες τους σε στέγαση, λογιστική υποστήριξη και γενικό εξοπλισμό.
- Σε κάθε φάση επίσης αναζητούν συνεργασίες με προμηθευτές και δίκτυα διανομής των αγαθών που προσφέρουν.
- Όσο περισσότερα χρόνια λειτουργούν τόσο περισσότερο θεωρούν ότι χρειάζεται να αναπτυχθούν συνεργασίες με άλλες Κοιν.Σ.Επ.
- Όσο πιο πρόωμη είναι η φάση λειτουργίας τους τόσο περισσότερο έχουν την ανάγκη κατάρτισης και εξειδικευμένης συμβουλευτικής υποστήριξης. Αλλά και πάλι, εξαρτάται από το είδος της παραγωγικής δραστηριότητας και το γεωγραφικό εύρος της δραστηριοποίησης. Σε μικροδραστηριότητες (π.χ. εστίαση, επισκευές υπολογιστών κ.ά.) δεν το θεωρούν αναγκαίο. Εάν όμως αποβλέπουν σε μεγαλύτερα περιβάλλοντα και αγορές, κατά περίπτωση και πάλι, δηλώνουν την ανάγκη εκπαίδευσης και συμβουλευτικής.

6. Αξιοποίηση της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κοιν.Σ.Επ.

6.1. Συνολικά 5 από τις 24 Κοιν.Σ.Επ. δήλωσαν ότι έχουν λάβει κάποιας μορφής υποστήριξη από συμβατικές επιχειρήσεις. Ωστόσο, η συγκεκριμένη σχέση δεν είναι σαφής, δηλαδή κατά πόσο συνιστούν δράσεις Ε.Κ.Ε.

Στην περίπτωση των τριών συλλογικού και παραγωγικού σκοπού, η υποστήριξη προήλθε από συμβατικές επιχειρήσεις με τις οποίες:

- είτε έχουν ήδη αναπτύξει κάποια επαγγελματική συνεργασία είτε διατηρούν τα μέλη τους κάποια προσωπική σχέση.
- είτε αποτελούν κατά κάποιον τρόπο «μητρικές» ή συμπληρωματικές της Κοιν.Σ.Επ.

Σε τυχαίες δειγματοληπτικές τηλεφωνικές συνεντεύξεις αποδείχτηκε ότι κάποια επωφελής συνεργασία εκλαμβάνεται συχνά ως δράση στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε. Δεν πρέπει όμως να αποκλείσουμε και τις περιπτώσεις που κάποια έχει περισσότερο τον χαρακτήρα μη κερδοσκοπικής οργάνωσης και είναι εμφανής ο κοινωνικός σκοπός της, και ενισχύθηκε από κάποια τοπική επιχείρηση στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε.

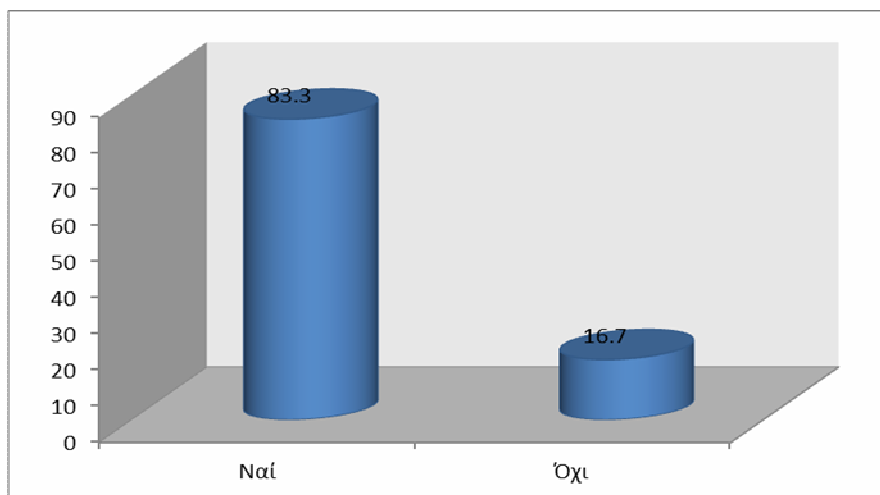
Πιο σαφής είναι η περίπτωση Κοιν.Σ.Επ. κοινωνικής ένταξης που δημιουργήθηκε από γνωστό φιλανθρωπικό μη κερδοσκοπικό σωματείο που παρέχει προϊόντα που κατασκευάζουν τα μέλη τους. Η κύρια συμβολή της Ε.Κ.Ε. ήταν η παροχή χώρων σε πολυκαταστήματα για την πώληση των προϊόντων τους, κυρίως σε εορταστικές περιόδους, πρακτική που είναι κοινή με αρκετές Μ.Κ.Ο. Σε αυτές τις περιπτώσεις οι Κοιν.Σ.Επ. κοινωνικής ένταξης εκλαμβάνονται με ανάλογο τρόπο με τις δράσεις των Μ.Κ.Ο. κοινωνικής φροντίδας.

Επομένως, σύμφωνα με τη διερεύνηση οι δράσεις της Ε.Κ.Ε. κατά την παρούσα περίοδο είναι μάλλον υποτυπώδεις. Και σίγουρα, οι περισσότερες Κοιν.Σ.Επ. δεν έχουν καν εντάξει στον επιχειρηματικό σχεδιασμό τους πρακτικές αξιοποίησής της.

Στην ερώτηση: «**Πιστεύετε ότι θα σας ήταν χρήσιμη η συνεργασία και υποστήριξη από κάποιες συμβατικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης;**» η συντριπτική πλειονότητα των απαντήσεων ήταν θετικές σε ποσοστό 83,3%, ενώ για το υπόλοιπο 16,7% αρνητικές.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

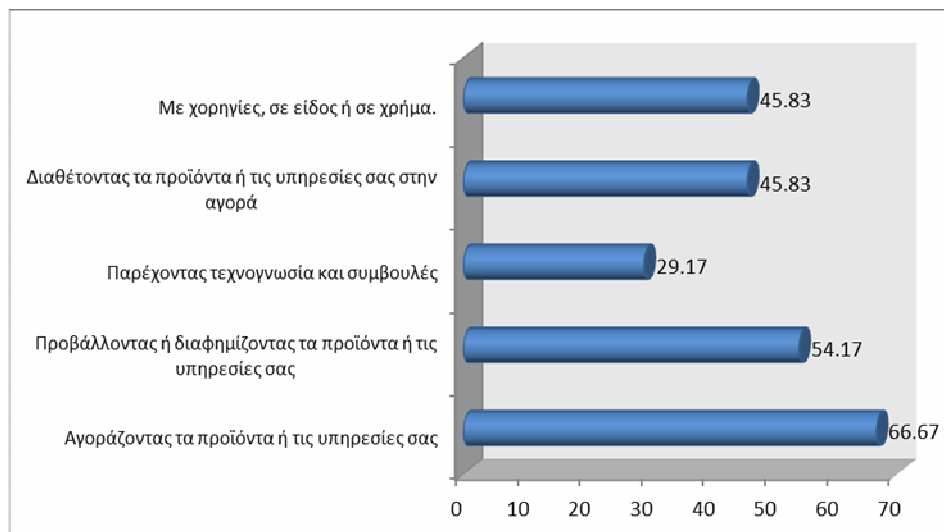
Πιστεύετε ότι θα σας ήταν χρήσιμη η συνεργασία και υποστήριξη από κάποιες συμβατικές επιχειρήσεις στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε.;	Πλήθος	Ποσοστό
Ναι	20	83,3
Όχι	4	16,7
Σύνολο	25	100,00



Στην ερώτηση: «Πώς πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν κάποιες από τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε.» οι εκπρόσωποι των Κοιν.Σ.Επ. επέλεξαν μία σειρά από απαντήσεις που ομαδοποιήθηκαν σε πέντε γενικές κατηγορίες.

Πώς πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν κάποιες από αυτές;	Πλήθος	Ποσοστό
Αγοράζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	16	66,67
Προβάλλοντας ή διαφημίζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	13	54,17
Διαθέτοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας στην αγορά	11	45,83
Με χορηγίες, σε είδος ή σε χρήμα	11	45,83
Παρέχοντας τεχνογνωσία και συμβουλές	7	29,17

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

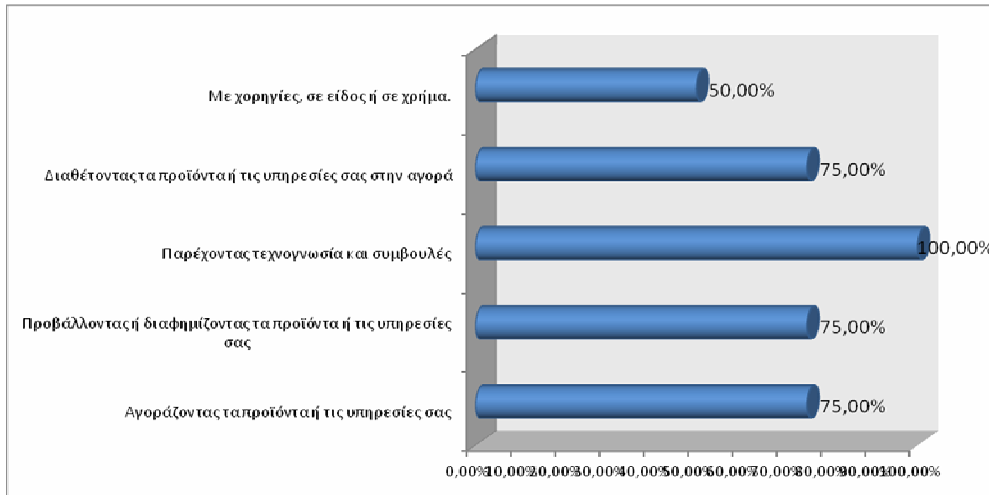


Ένα μεγάλο ποσοστό 66,67% δήλωσε ότι οι συμβατικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να αγοράσουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους. Το 54,17% έκρινε ότι θα μπορούσαν με ποικίλους τρόπους να τις προβάλλουν ή να τις διαφημίσουν. Το 45,83% δήλωσε ότι οι συμβατικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να διαθέσουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες τους στην αγορά. Ένα ίδιο ποσοστό (45,83%) θα επιθυμούσε την υποστήριξή τους μέσω χορηγιών. Και, τέλος, το 29,17% θα επιθυμούσε την παροχή τεχνογνωσίας, συμβουλών ή και προγραμμάτων mentoring.

6.2. Όλες οι Κοιν.Σ.Επ. που βρίσκονται στην **προκαταρκτική φάση** δηλώνουν ότι επιθυμούν την παροχή τεχνογνωσίας και συμβουλών από τις συμβατικές επιχειρήσεις, με τις άλλες κατηγορίες να συγκεντρώνουν επίσης υψηλά ποσοστά.

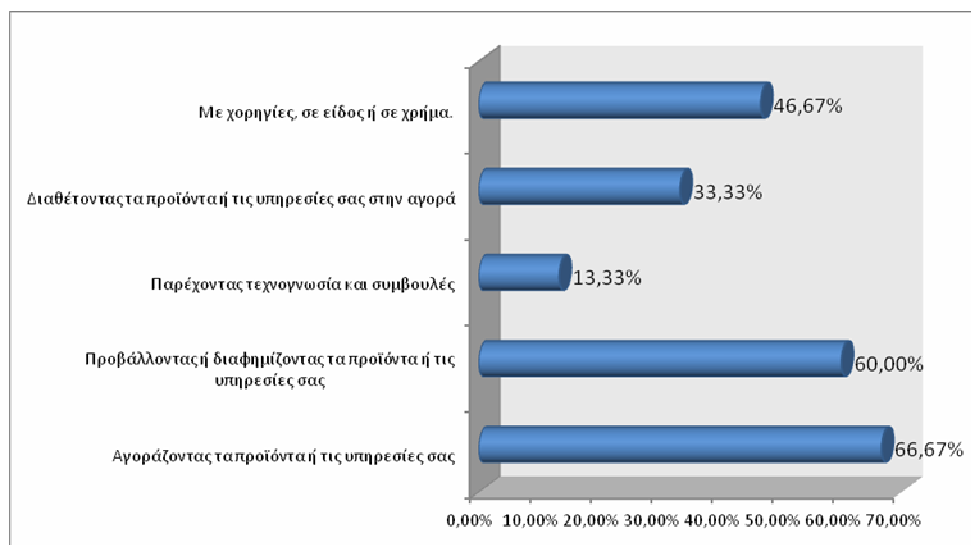
Προκαταρκτική φάση	Πλήθος	Ποσοστό
Παρέχοντας τεχνογνωσία και συμβουλές	4	100,00%
Αγοράζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	3	75,00%
Προβάλλοντας ή διαφημίζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	3	75,00%
Διαθέτοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας στην αγορά	3	75,00%
Με χορηγίες, σε είδος ή σε χρήμα	2	50,00%

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων



Οι **Startups** προτείνουν σε ποσοστό 66,67% κυρίως την αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών από τις συμβατικές επιχειρήσεις και σε ποσοστό 60,00% την προβολή και τη διαφήμισή τους. Αξιοσημείωτο είναι το χαμηλό ποσοστό ζήτησης σε παροχή τεχνογνωσίας και συμβουλών (13,33%).

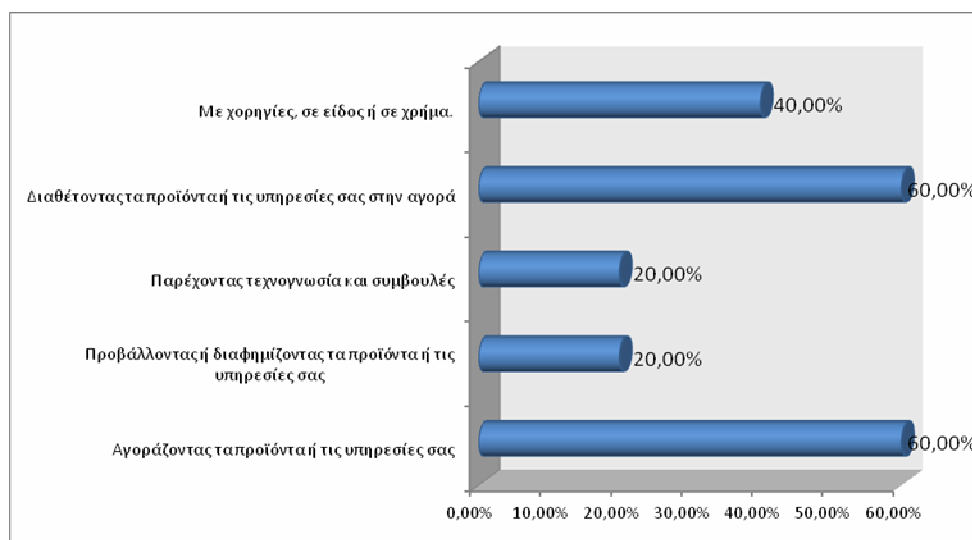
Startups	Πλήθος	Ποσοστό
Αγοράζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	10	66,67%
Προβάλλοντας ή διαφημίζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	9	60,00%
Με χορηγίες, σε είδος ή σε χρήμα	7	46,67%
Διαθέτοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας στην αγορά	5	33,33%
Παρέχοντας τεχνογνωσία και συμβουλές	2	13,33%



Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Ανάλογες με την προηγούμενη κατηγορία είναι οι απαντήσεις από τις Κοιν.Σ.Επ. που είναι εγκαθιδρυμένες και λειτουργούν πάνω από δύο χρόνια.

Εγκαθιδρυμένες	Πλήθος	Ποσοστό
Αγοράζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	3	60,00%
Διαθέτοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας στην αγορά	3	60,00%
Με χορηγίες, σε είδος ή σε χρήμα	2	40,00%
Προβάλλοντας ή διαφημίζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	1	20,00%
Παρέχοντας τεχνογνωσία και συμβουλές	1	20,00%

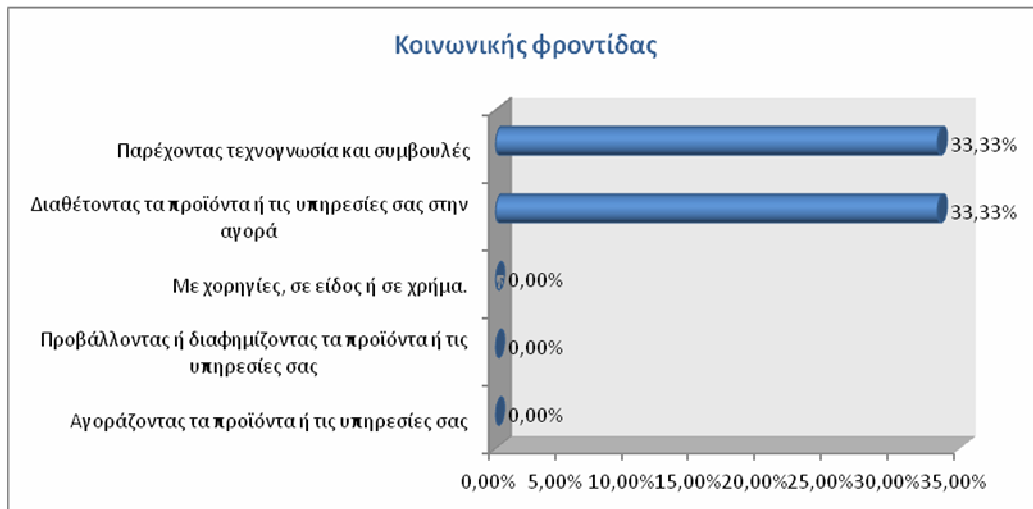


6.3. Η ανάλυση ανά κατηγορία Κοιν.Σ.Επ. μάς αποκαλύπτει περισσότερα. Οι απαντήσεις υποδηλώνουν διαφοροποιήσεις οι οποίες **συναρτώνται με την κατηγορία τους** που αναδεικνύει εντέλει πώς εκλαμβάνουν οι ίδιες τον κοινωνικό χαρακτήρα τους, και συνακόλουθα με ποιον τρόπο πιστεύουν ότι οι συμβατικές επιχειρήσεις θα επέλεγαν να τις υποστηρίξουν.

Οι Κοιν.Σ.Επ. **κοινωνικής φροντίδας**, λόγω της φύσης της δραστηριότητάς τους που είναι η παροχή κοινωνικών υπηρεσιών, δεν δηλώνουν οποιεσδήποτε προσδοκίες για χορηγίες, διαφήμιση/ προβολή και αγορά των υπηρεσιών τους από τις επιχειρήσεις. Μόνο η μία στις τρεις θεωρεί ότι θα τους βοηθούσε κάποια καθοδήγηση για το οργανωτικό/διαχειριστικό μέρος και επίσης με το ίδιο ποσοστό ότι θα μπορούσαν να τις βοηθήσουν με τη διάθεση των υπηρεσιών τους στην αγορά. Αν η

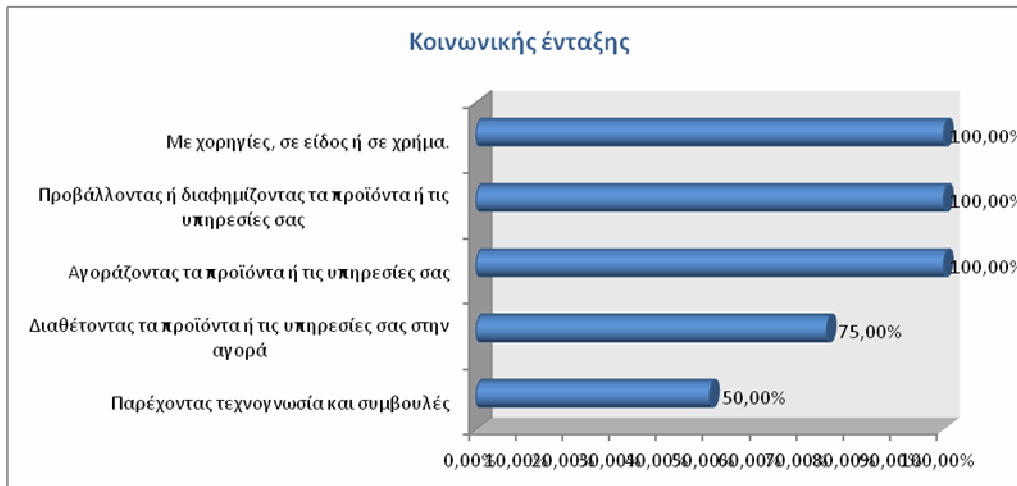
Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

έρευνα διεξαγόταν για τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, το αίτημα σε είδος ή σε χρήμα θα εντοπιζόταν σε πολύ υψηλά ποσοστά. Συνεπώς, υποθέτουμε ότι οι ίδιες εκλαμβάνουν τη δραστηριότητά τους περισσότερο ως επιχειρηματική παρά κοινωνική. Γι' αυτό ίσως δεν τρέφουν προσδοκίες για δωρεάν υλικές και οικονομικές παροχές οποιασδήποτε μορφής.



Η εικόνα μεταβάλλεται σχεδόν αντιδιαμετρικά από τις Κοιν.Σ.Επ. **κοινωνικής ένταξης**. Σε ποσοστό 100% θεωρούν ότι ο κοινωνικός χαρακτήρας τους είναι αυτονόητος, άρα οι δωρεές είναι και επιθυμητές και προσδοκώμενες και θα έχουν θετικό επικοινωνιακό αντίκρισμα για τις επιχειρήσεις που θα τις στηρίζουν. Περαιτέρω, επειδή δραστηριοποιούνται σε κλάδους παραγωγής και διάθεσης προϊόντων και όχι κοινωνικών υπηρεσιών, σε πολύ υψηλά, αν όχι σε απόλυτα, ποσοστά θεωρούν ότι υπάρχουν πολλαπλοί τρόποι προώθησης και προβολής τους από τις συμβατικές επιχειρήσεις. Τέλος, οι μισές θα αξιοποιούσαν την τεχνογνωσία και τις συμβουλές των συμβατικών επιχειρήσεων με σκοπό τη βελτίωση της επιχειρηματικής τους λειτουργίας.

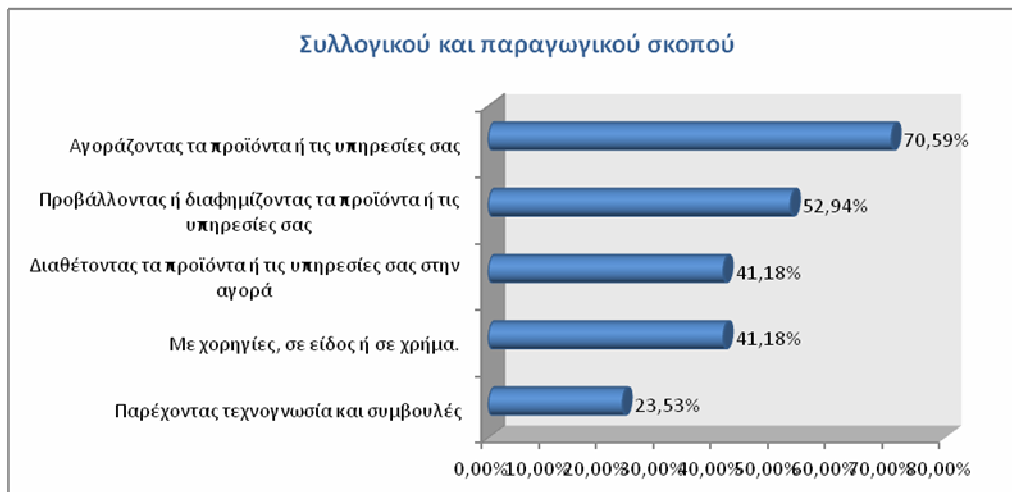
Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων



Στις Κοιν.Σ.Επ. **συλλογικού και παραγωγικού σκοπού** η εικόνα είναι πιο σύνθετη. Ακριβώς επειδή το είδος και το πεδίο της δραστηριότητας ποικίλει, οι ερωτώμενοι έχουν διαμορφώσει ανά περίπτωση διαφορετικές αντιλήψεις για τον κοινωνικό χαρακτήρα τους και κατ' επέκταση τις προσδοκίες τους από τη συμβολή της Ε.Κ.Ε.

Ανάλογα και οι ανάγκες τους είναι διαφορετικής φύσεως. Το 70,59% θεωρεί πιο δόκιμο και αποδεκτό να γίνουν προμηθευτές των συμβατικών επιχειρήσεων. Περίπου οι μισές (52,94%) επιλέγουν ότι θα μπορούσαν να προβάλλουν ή να διαφημίσουν τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που παρέχουν και ένα αξιοσημείωτα υψηλό ποσοστό 41,18% να τις ενισχύσουν με χορηγίες και δωρεές. Ενώ ένα πιο χαμηλό ποσοστό 23,53% επιλέγει την τεχνογνωσία και τις συμβουλές. Το ποσοστό αυτό μάλλον αφορά περισσότερο τις Κοιν.Σ.Επ. που οι δραστηριότητές τους είναι πιο σύνθετες, προσανατολίζονται να επεκταθούν σε μεγαλύτερες αγορές ή αποτελούν πολύ νέες πρωτοβουλίες.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων



Ο επόμενος συγκριτικός πίνακας αποτυπώνει συγκριτικά αυτές τις διαφοροποιήσεις:

Πώς πιστεύετε ότι θα μπορούσαν να σας βοηθήσουν κάποιες από αυτές;	Κοινωνικής φροντίδας	Συλλογικού και παραγωγικού σκοπού	Κοινωνικής ένταξης
-Αγοράζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	0,00%	70,59%	100,00%
-Προβάλλοντας ή διαφημίζοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας	0,00%	52,94%	100,00%
-Παρέχοντας τεχνογνωσία και συμβουλές	33,33%	23,53%	50,00%
-Διαθέτοντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες σας στην αγορά	33,33%	41,18%	75,00%
-Με χορηγίες, σε είδος ή σε χρήμα	0,00%	41,18%	100,00%

Κεντρικά πορίσματα και προτεινόμενοι προσανατολισμοί

Κατά την παρούσα έρευνα διερευνήθηκαν ποικίλες διαστάσεις και δυνατότητες αναφορικά με την αξιοποίηση δράσεων Ε.Κ.Ε. από τις Κοιν.Σ.Επ. Σε εμπειρικό επίπεδο διαπιστώθηκε ότι οι σχετικές δράσεις είναι περιπτωσιακές. Σε κάποιες περιπτώσεις μάλιστα δεν είναι ξεκάθαρο αν συνιστούν επιχειρηματικές συνεργασίες ή δράσεις Ε.Κ.Ε. Τα αποτελέσματα κρίνονται αναμενόμενα και αποδίδονται σωρευτικά στους εξής λόγους:

- Κατά τις προηγούμενες δύο δεκαετίες η Ε.Κ.Ε. είχε διασυνδεθεί με την υποστήριξη ποικίλων εθελοντικών-μη κερδοσκοπικών οργανώσεων, που είχαν εμφανή κοινωνικό σκοπό, και κατά τρόπο που οι επιχειρήσεις μπορούσαν να αποτιμήσουν τη δική τους ωφέλεια από την υποστήριξή τους. Οι Κοιν.Σ.Επ. αποτελούν νέες οργανωσιακές οντότητες που εγκαινιάστηκαν επίσημα μόλις το 2011. Κατά συνέπεια, οι επιχειρήσεις με προσανατολισμούς Ε.Κ.Ε. δεν έχουν διαμορφώσει προς το παρόν σαφή εικόνα της ιδιοσυστασίας τους, ώστε να κρίνουν τη σκοπιμότητα της υποστήριξής τους.
- Οι Κοιν.Σ.Επ. ιδρύθηκαν σε περίοδο οικονομικής κρίσης, γενικής συρρίκνωσης του εισοδήματος και των οικονομικών συναλλαγών. Βασικό κίνητρο της δημιουργίας πολλών εξ αυτών ήταν η προοπτική οικονομικής ενίσχυσης κατά την έναρξη, όπως και πολύπλευρης υποστήριξης από το κράτος. Η καθυστέρηση μέχρι σήμερα στην ανάπτυξη των σχετικών μηχανισμών είχε ως συνέπεια αρκετές να αναστείλουν τη λειτουργία τους, ενώ πολλές από τις υπάρχουσες να αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα βιωσιμότητας. Αν συνυπολογίσουμε ότι οι περισσότερες από όσες υφίστανται σήμερα λειτουργούν μέχρι δύο χρόνια, αντιλαμβανόμαστε ότι δεν είναι ακόμα «ώριμες» να σχεδιάσουν στρατηγικές αξιοποίησης της Ε.Κ.Ε., όπως και να τεκμηριώσουν τον τυχόν θετικό κοινωνικό αντίκτυπο σε ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις. Από την άλλη πλευρά, η γενικότερη μείωση της συμβολής της Ε.Κ.Ε. λόγω της κρίσης, περιορίζει ακόμη περισσότερο τις πιθανότητες να «εξετάσουν την περίπτωση» των

Κοιν.Σ.Επ. συνυπολογίζοντας ότι δεν υφίστανται ακόμα κάποιοι μηχανισμοί πιστοποίησης και παρακολούθησης.

- Όπως αποδεικνύεται από την έρευνα, οι τρεις κατηγορίες των Κοιν.Σ.Επ. αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από τα πολλά και διαφορετικά ενδιαφερόμενα μέρη. Πιο προσιτές για υποστήριξη είναι αυτές της *κοινωνικής ένταξης*, όπου ο κοινωνικός χαρακτήρας είναι περισσότερο εμφανής, και ιδιαίτερα σε περιπτώσεις που υποστηρίζονται από φιλανθρωπικές οργανώσεις με μακροβιότερη παρουσία και δράση. Στις *συλλογικού και παραγωγικού σκοπού* οι εντυπώσεις διαφέρουν σημαντικά. Ένα μεγάλο ποσοστό αυτών εκλαμβάνεται περίπου όπως και κάθε άλλη επιχείρηση. Αυτό αναπόφευκτα επηρεάζει την απόφαση για ενισχυτικές δράσεις στο πλαίσιο της Ε.Κ.Ε. Ανάλογα μη σαφής εικόνα παρουσιάζεται και για τις *κοινωνικής φροντίδας*, αν και η συμμετοχή στο δείγμα της έρευνας είναι μικρή και επομένως μη στατιστικά αξιοποιήσιμη για ασφαλή συμπεράσματα.

Παρ' όλο που οι Κοιν.Σ.Επ. μάλλον «αγνοούνται» από τις δράσεις Ε.Κ.Ε. προς το παρόν, από την έρευνα προκύπτει ότι υπάρχουν σημαντικά «κοιτάσματα» διερεύνησης και αξιοποίησης. Σε πολύ μεγάλο ποσοστό απολαμβάνουν τη θετική στάση της τοπικής κοινωνίας και των πελατών τους. Αν και εντοπίζεται σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ των διαφορετικών κατηγοριών Κοιν.Σ.Επ., αποτελεί το πλέον σημαντικό πλεονέκτημα/ κίνητρο για να ενδιαφερθούν οι μεγάλες συμβατικές επιχειρήσεις. Πιο ελκυστικές κρίνονται οι *κοινωνικής ένταξης*, αλλά και κατά περίπτωση οι *κοινωνικής φροντίδας* και όσες μπορούν να τεκμηριώσουν ότι είναι *συλλογικού σκοπού* και όχι αυτές που αναπτύσσουν απλώς κάποια παραγωγική δραστηριότητα.

Μέσω της ανάπτυξης συνεργασιών, οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να αναδείξουν τον κοινωνικό χαρακτήρα τους, «διεισδύοντας» επικοινωνιακά στον τοπικό κοινωνικό ιστό. Αλλά το όφελος από τη συνεργασία δεν είναι μονοδιάστατα επικοινωνιακό, όπως με τις Μ.Κ.Ο. Ποικίλα οφέλη και πρόσθετες «αντιπαροχές» δύναται να τις ωφελήσουν πολυδιάστατα.

Όπως αναδείχτηκε στο σχετικό κεφάλαιο, από τη διερεύνηση και ομαδοποίηση των αναγκών των Κοιν.Σ.Επ., αλλά και τις καταγεγραμμένες απόψεις τους αναφορικά με τι είδους δράσεις θα επιθυμούσαν, πρωταρχική ανάγκη και επιθυμία τους είναι η *ανάπτυξη εμπορικών συναλλαγών* με συμβατικές επιχειρήσεις. Την αντιλαμβάνονται κυρίως ως σχέση πελάτη ή προμηθευτή. Επομένως, η διασύνδεση των επιχειρήσεων με τις Κοιν.Σ.Επ. θα μπορούσε να είναι ένα πρώτο βήμα μιας αμφίδρομα ωφέλιμης σχέσης. Οι Επιχειρήσεις να αγοράσουν προϊόντα ή υπηρεσίες χρήσιμες γι' αυτές, αναδεικνύοντας ταυτόχρονα το κοινωνικό τους προφίλ.

Πρακτικά, οι φορείς του Δήμου Αθηναίων θα μπορούσαν εύκολα να καταλογοποιήσουν τα προϊόντα και τις υπηρεσίες των Κοιν.Σ.Επ. και να τα παρουσιάσουν στις Επιχειρήσεις που θα ενδιαφέρονταν να τα αποκτήσουν. Επίσης, μια απλή πρωτοβουλία θα ήταν η δημιουργία *Έκθεσης προϊόντων και υπηρεσιών*, όπου οι Επιχειρήσεις θα μπορούσαν να έλθουν σε άμεση επαφή με τα μέλη των Κοιν.Σ.Επ. για πιθανή σύναψη συμφωνιών και συνεργασίας.

Παράλληλα ή ξεχωριστά, οι Κοιν.Σ.Επ. δήλωσαν την ανάγκη πρόσβασης σε αγορές μέσω *διάθεσης των προϊόντων/υπηρεσιών*. Η Επιχειρήσεις σε αυτή την περίπτωση θα μπορούσαν να λειτουργούν ως «*διευκολυντές*». Εδώ φυσικά περιορίζεται το φάσμα των Επιχειρήσεων με αυτές τις δυνατότητες. Εξαρτάται από τον κλάδο δραστηριοποίησης, π.χ. για προϊόντα κρίνονται καταλληλότερες οι εμπορικές επιχειρήσεις, ενώ για υπηρεσίες, αυτές που παρέχουν άλλες συμπληρωματικές υπηρεσίες.

Χορηγίες σε είδος: Η διάθεση γενικού ή ειδικού εξοπλισμού, ανάλογα με το αντικείμενο δραστηριοποίησης της εκάστοτε Κοιν.Σ.Επ. και της Επιχείρησης, αποτελεί μια απλή διαδικασία, μέσω της καταλογοποίησης των αναγκών και της διαρκούς ενημέρωσης των επιχειρήσεων για σχετικές ανάγκες.

Στις περιπτώσεις Κοιν.Σ.Επ. κοινωνικής ένταξης έχει ζητηθεί η συμβολή μέσω εθελοντικής εργασίας που θα μπορούσαν να προσφέρουν κάποιοι εργαζόμενοι των επιχειρήσεων – μία πρακτική πολύ διαδεδομένη διεθνώς.

Επίσης, ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε Κοιν.Σ.Επ. και των δυνατοτήτων των Επιχειρήσεων με δράσεις Ε.Κ.Ε. δύναται να συνδράμουν ποικιλοτρόπως, όπως αυτές εμφανίζονται στο τέταρτο κεφάλαιο.

Τεχνικές αξιοποίησης δράσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης από τις Κ.Ε. που δραστηριοποιούνται στα όρια του Δήμου Αθηναίων

Οι υπηρεσίες του Δήμου Αθηναίων δύνανται να αναλάβουν τον ρόλο του διευκολυντή της διασύνδεσης.

- Να αντιστοιχίσουν τις ανάγκες κάθε Κοιν.Σ.Επ. με τις δυνατότητες προσφοράς της εκάστοτε επιχείρησης, μέσα από ονλάιν και διαφανείς διαδικασίες.
- Να προωθήσουν, να διαδώσουν και να ευαισθητοποιήσουν τόσο τις Κοιν.Σ.Επ. όσο και τις Επιχειρήσεις με πρακτικές Ε.Κ.Ε. για τα οφέλη της συνεργασίας τους.
- Σε ένα δεύτερο στάδιο, να απονείμουν κάποιο σήμα (mark) στις Επιχειρήσεις που αναπτύσσουν τις σχετικές δράσεις και συνεργασίες Ε.Κ.Ε. με τις Κοιν.Σ.Επ., εφόσον έχει αναπτυχθεί πλήρως το πλαίσιο και οι μηχανισμοί παρακολούθησης των Κοιν.Σ.Επ. Ωστόσο, στο σημείο αυτό χρειάζεται προσεκτικός σχεδιασμός, καθώς ελλοχεύουν κίνδυνοι που άπτονται στον αθέμιτο ανταγωνισμό, ειδικά για τις *συλλογικού και παραγωγικού σκοπού* που ανταγωνίζονται ευθέως άλλες μικρομεσαίες συμβατικές επιχειρήσεις. Επομένως, μια πρώτη ασφαλής ενέργεια διασύνδεσης είναι μεταξύ των Κοιν.Σ.Επ. *κοινωνικής ένταξης* και των συμβατικών επιχειρήσεων με προσανατολισμούς Ε.Κ.Ε.

Εν κατακλείδι, προς το παρόν η ανάπτυξη δράσεων Ε.Κ.Ε. είναι σχεδόν υποτυπώδεις και περιπτώσιακές και τουλάχιστον για τις Κοιν.Σ.Επ. δεν έχουν αποτελέσει πεδίο προσοχής και περαιτέρω διερεύνησης. Ωστόσο, εντοπίζονται σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις ξεχωριστές ανάγκες των Κοιν.Σ.Επ.